

בעזרת השם יתברך

קונטרס

שמירת הלשון

ובו מאמרים בעניני
שמירת הלשון וקדושת הדבור

מלוקטים מספר

הזהר הקדוש

עם ביאור הנפלא

מתוק מדבש

מאת הגאון הקדוש המקובל
רבי דניאל פריש זצוקללה"ה

מפרסמים עושה מצוה

שלוחה ברכה מעומקא דלבא,

אל ידידי ומשתתפי ומקימי אירגון שיעורים
בזוהר הקדוש ע"פ מתוק מדבש, והדפסת

ובהפצת קונטרסים לזכוי הרבים ה"ה

ר' הערש'ל וועבער הי"ו

ר' טוביה ראובן שראן הי"ו

ר' שמואל יוסף ריעדער הי"ו

ר' זאב פינחס נוסענצווייג הי"ו

ר' אליהו בהן הי"ו

ר' אליעזר ריעדער הי"ו

ר' אליעזר פרוכטר הי"ו

ר' ישי שלמה בן אסתר חסיה הי"ו

בעילום שם - קנדה

זכותו של רשב"י הקדוש יגן בעדם ובעד משפחתם,

להתברך בברכת בני חיי ומזוני רויחי, פרנסה

בשפע, בריאות גופא, ואורך ימים שנים טובים.

ויזכו להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים

לשנה טובה ומבורכת.

בברכת הכבוד

ארגון שיעורים בזוהר ע"פ מתוק מדבש

ליקוטים מזהירים מספר הקדוש "פלא יועץ" בענין לימוד זהר הקדוש

למוד ספר הזהר נשגב מאד לטהר ולקדש הנפש, ואפילו אי לא ידע מאי קאמר, ושוגה בו שגיאות הרבה, הוא חשוב לפני הקב"ה, כדכתיב (שיר ב ד) ודגלו עלי אהבה, ופירשו רז"ל (במדבר רבה פ"ב אות ג) ודלוגו עלי אהבה, הא למה הדבר דומה, לתינוק קטן שאינו יודע דבר, ומדבר חציין של תיבות בלעגי שפה, ואביו ואמו יצחקו לו, ישמחו לקולו, כך יושב בשמים ישחק וישמח כשהאיש הישראלי יש לו חיבה בתורה ורוצה ללמוד, אך אין דעתו משגת, או אין לו מי שילמדנו, ולומד כמו שיודע, בודאי עושה נחת רוח ליוצרו ובא בשכרו, הנה כי כן אין מקום פטור למי שאינו יודע ללמוד, אין טענה זו פוטרנו ליום הדין, כי יוכל ללמוד כמו שיודע.

והרגיל בספר הזהר והתיקונים וספרי המקובלים, בעיניו יראה ולבבו יבין גודל מעלת חכמה זו, וימסור נפשו עליה ולפום צערא אגרא.

הנה כי כן ראוי לכל אדם ליקח לו ספר הזהר הקדוש, ולא יעבור מלקרוא הפרשה מדי שבוע בשבוע, וזה גדר גדול לאדם כדי שלא ישיאנו יצרו לפנות עצמו לבטלה, שהוא רעה גדולה כידוע, ויעשה זאת איפה וינצל, שיקבל עליו סדר לימודים כגון ח"י פרקי משנה בכל יום, וספר תהלים, ופרשת הזהר וכדומה, וכשלא יהיה לו פנאי יהיה לווה ופורע מיום ליום ומחדש לחדש, באופן שבהיותו פנוי תיכף יפנה לשלם חובתו. אך ישכיל על דבר מראשיתו, שלא יצטרך ללמוד במהירות גדול, באופן שלא יהיה שוה אותו הלימוד כלום, ויהיה עמלו לריק ח"ו, וכבר אמרו טוב מעט בכונה מהרבות בלא כונה.

הודעה חשובה

בחסדי השי"ת עלה בידינו לארגן ולייסד למעלה ממאה ושישים שיעורים פעילים בארץ ישראל וגם ברחבי העולם כולו, בהם משתתפים תלמידי חכמים מופלגים לצד בעלי בתים יהודים יקרים, השיעורים נמסרים על ידי מגידי שיעורים שחלקם עברו הכשרה מיוחדת על ידינו לשם כך.

השיעורים מותאמים לרמת המשתתפים, אברכים עוסקים בנסתרות הזהר, ובעלי בתים בנגלות הזהר הקדוש, כאשר כולם מודים ומהללים בברכת אשרי העם שככה לו, ואשרי דורינו שזכה לכך.

ואכן כך הוא, כי השיעורים בביאור "מתוק מדבש" על כל הזהר כולו, הינם ערכה וסגולה נפלאה המשלבת לצד הביאור גם דרך מוסר וחכמה, המביאה להתפעלות וחיות בעבודת השם, והיא הינה כמים קרים על נפש עיפה.

זה הוא חזונו של רשב"י המתקיים ממש בדורנו, שאמר כי בסמוך לביאת המשיח רבים יעסקו בחיבור הזהר ואפילו נערים, והיינו דוקא בדרך הנ"ל שהיא דרך חיות ועבודה, והיא היא השווה כיום לכל נפש.

ובכן יהודי יקר, גם אתה יכול, כי הזהר הקדוש שייך גם לך, טעם וראה מיינה של תורה ותרווה את נפשך, שאל את חברך המשתתפים בשיעורים הרבים ועמוד על זכייתם, ומכאן עיין ברשימת השיעורים לדוגמא המצורפת כאן ומצא את השיעור

הקרוב אליך, ואם אינו מתקיים עדיין באזורך פנה אלינו ונניסד שיעור גם במקומך שלך, ותזכה להיות ממזכה הרבים, ובזה תשיג הארה וחיות לנפשך וגם ברכת הגשם תשרה בכל מעשה ידיך. ומה גם שתזכה להחיש את גאולת הכלל בלימודך, שכן הובטחנו על ידי משה רעיא מהימנא כי בזכות הלימוד בספר הזהר הקדוש נזכה לצאת חיש קל מהרה מן הגלות וברחמים, אמן.

ומכאן אנו פונים בבקשה, לכל מי שיכול לעזור ולסייע לנו ביסוד שיעורים חשובים אלו, שכפי הידוע ההוצאות בהחזקתם הם רבות: החזקת מגידי שיעורים, הסעת מגידי שיעורים, עריכת הקונטרסים הרבים, הדפסתם וחלוקתם חינם, ועוד ועוד, שיפנה לטל המפורסם כאן למטה, הנה לזכות רבה תחשב לו, והוא בכלל ברוך אשר יקים את התורה הזאת, וזכות רשב"י תעמוד לו להתברך בבני חיי ומזוני רויחי וכל טוב, אמן.

טל לפרטים 02-532-7853

רשימת הערים בהם מתקיימים שיעורים

בזהר הקדוש ע"פ מתוק מדבש

חיפה

חיפה - נוה שאנן

חיפה נשר - בין דור

מבריה

ירושלים

ירושלים - הר חומר

ירושלים - גאולה/מאה שערים

ירושלים - קטמון

ירושלים - בקעה

ירושלים - נחלאות

ירושלים - עטרת המזרח

ירושלים - גילה

ירושלים - גבעת מרדכי

ירושלים - גבעת שאול

ירושלים - רמות

ירושלים - רמת אשכול

ירושלים - פסגת זאב

ירושלים - הר נוף

אור יהודה

אלון שבות

אלעד

אשדוד

אשקלון

באר יעקב

בית שאן

בית שמש

ביתר עילית

בני ברק

בני ברק - קרית הרצוג

בני ברק - רמת אלחנן

בת הפר

בת ים

גבעת שמואל

הרצליה

חדרה

חולון

נשר

נתניה

עמנואל

פסגות

פרדס חנה

פתח תקוה

צפת

שכונת רמת רזים צפת

קרית אתא

קרית מלאכי

ראשון לציון

רכסים

רכסים - לב אליהו

רמת גן

רמת השרון

תל אביב - קרית שלום

תל אביב - יד אליהו

תל אביב - תל כביר

ירושלים - גילה

ירושלים - שערי חמד

ירושלים - תל ציון

ירושלים - רמות ד'

ישוב איתמר - ליד שכם

ישוב יצהר

כפר סבא

מגדל העמק

מושב בית אלעזרי

מושב בית גמליאל

מושב ביתן אהרן

מושב ברכיה - ליד אשקלון

מושב חמד

מושב פורת - ליד תל מונד

מושב פקיעין

נהריה

נוף איילון

ניצן

הקדמה

בקונטרס זה ליקטנו מאמרים נכבדים מן הזהר הקדוש עם ביאור "מתוק מדבש" שעיקרם סובבים על עניני שמירת הלשון וקדושת הדבור.

הנה אמר החכם מכל אדם "כל עמל אדם לפיהו", וכן אמר "מות וחיים ביד הלשון", ופירשו בזהר הקדוש (ת"ז תי' סז דף צח ע"ב, בביאור מתוק מדבש כרך ג עמ' תשפא-ב) כי הקב"ה נותן בחירה לאדם, ומסייע לו לבחור בטוב, והדרך לזכות לטוב ולחיים היא "ביד הלשון" שבה מותר האדם מן הבהמה, ועל ידה בא האדם לתפלה ותורה וקונה חיי עולם הבא.

אכן לגודל מעלת יתרון לשון חיים, מתגבר היצר הרע להחטיא את האדם בלשון הרע ודבורים אסורים, כדי ששיג הפך מן החיים. ולזאת נתעוררנו ללקט בקונטרס זה לקוטי שושנים ולבאר את החסרון הנורא ששיג החוטא שאינו נזהר בדבורו לעומת היתרון והמעלה ששיג הנוצר את לשונו ומדבר דברים קדושים.

הנה קונטרס זה יוצא לאור בירח האתנים אשר בו אנו מבקשים ואומרים "זכרנו לחיים" "ובספר חיים", וכאמור לעיל הדרך להשגת החיים היא על ידי הלשון, וכמו שכתוב "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב - נצור לשונך מרע וגו'".

רוב המאמרים שליקטנו מתבארים גם על דרך הנגלה, ועל כן הדפסנו אותם בביאורינו באותיות מרובעות, וחלקי המאמרים שמתבארים על דרך הנסתר הדפסנו אותם על פי רוב באותיות רש"י רגילות, או בשילוב מאמרי הנגלה עם ציון אותיות רש"י קטנות מוקפות.

הנה כאמור קונטרס זה נערך מתוך ביאור הענק לזהר "מתוק מדבש" הנדפס בכ"ב כרכים מהודרים ומפוארים ומנוקדים, וזכה דורינו האחרון למתנת שמים בחיבור זה, שהוגים בו רבים בכל רחבי תבל יומם וליל, וערבים ונעימים עליהם הביאורים למכביר, וכבר מתקיימים בס"ד שיעורים רבים שהוגים בו בקביעות, ואכן זו היא בשורה טובה לקראת יום הגאולה הקרוב וכפי שאמר רשב"י הקדוש כי בדור האחרון רבים יעסקו בספר הזהר דנן.

ויהי רצון שיהיו אמרינו לרצון לפני אדון כל, ויזכו כל העוסקים בתורת רשב"י בכלל ישראל הקדושים לכתובה ולחתימה טובה בספר החיים, ורשב"י הקדוש יהא למליץ יושר להחיש את גאולתינו, וכפי שאמר בפנים ספר הזהר שבזכות הלימוד בספר הזהר הקדוש נזכה לצאת מן הגלות במהרה וברחמים, אמן.

דברים בשער

זכינו כי דורינו דור אחרון קבל מתנת שמים - ספר הזהר הקדוש עם ביאור מתוק מדבש - המבאר כל מלה ומלה בו, בדרך השווה לכל נפש, אשר צורבא דרבנן דפקיע שמייהו עוסקים בו בעיון, ולצדם ישראל קדושים הנהנים ממלאכת כפים הוגים בו בקביעות ובערגה. וכולם שותים מבאר מים חיים תורת הרשב"י.

זכינו מיום הילולת הרב הגאון המקובל בעל "מתוק מדבש" (י"ד שבט תשס"ו) להדפיס ולהפיץ בכל רחבי תבל כתשע מאות אלף קונטרסים, ובהם ליקומי מאמרים מן הזהר בענינים נכבדים, קונטרסים אלו חולקו על ידינו בחינם לזכוי הרבים, ורבים נאותים לאורם. ואי"ה בקרוב יצאו לאור קונטרסים רבים נוספים בענינים העומדים על הפרק.

בסייעתא דשמיא זכינו לייסד להקים שיעורים רבים בספרי הזהר הקדוש בכל רחבי הארץ, וכן לייסד שיעורי הדרכה מיוחדים למגנדי שיעורים בספרי הזהר הקדוש, ועדיין אין הקומץ משביע את הארי, כי הפניות רבות רבות הם, ועם זאת עוד חיד נטויה בחסדי ה' להלאה.

מטרתנו בהפצת הזהר הקדוש באופן שכל אדם יוכל ללמודו בהבנה, היא להאיר את אור האמונה היינו את דרך עבודת ה' הצרופה בחיות באהבה וביראה, וכפי המסורת שקבלנו מאבותינו ורבותינו המקובלים ובעלי המוסר הגדולים, שלמדונו והורונו כי חזון רשב"י שאמר כי בדור האחרון יעסקו בספר הזהר רבים ואפילו נערים, היא רק בדרך של התעוררות של אהבת ה' ויראתו, ובפרט בדורינו האחרון שההסתר בו גדול, נחוי עד מאוד הפצת הזהר הקדוש באופן הנ"ל ובאופן זה הלימוד בזהר הק' הינו שווה לכל נפש ומותר לכל אדם לעסוק בו. וזאת מלבד הסגולה הגדולה והנעלה שיש בגירסתו לטהר את הנפש.

ולתלמידי חכמים אשר יראתם קודמת לחכמתם, ועסקין באורייתא תדיר, ובהקדמות החכמה הישרות המסורות מרבינו הארי"ל, הנה להם השיעורים בזהר הקדוש מיוסדים בדרך עליה ובפנימיות הנסתר, ועליהם נאמר בנים אתם לה"א, ופעולתם ושכרם עין לא ראתה וגו'.

החזון והתוכנית אשר לפנינו, היא להמשיך ולהרבות פעלים לחכמה זו בכל רחבי תבל, ביתר שאת וביתר עוז, והכל בהסכמת גדולי הדור שרי התורה שליט"א, ומכאן להלאה לייסד בסייעתא דשמיא כוללים מיוחדים בלימוד הזהר בכל אתר, ולרבים הצמאים לקבוע לימוד העמוד היומיומי בספר הזהר הקדוש, עדי תמלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, אמן.

מפתח הענינים

א. "מאמר שורש וכח הדבור" ומבואר בו כי הדבור שורשו במחשבת האדם, ואפילו דבור בלא כונה הוא גילוי על המחשבה הגנוזה בלב. ומבאר עוד שאחר שיוצא הדבור מפה האדם אזי הוא עולה למעלה ומזדכך ונעשה ממנו קול רוחני, והמלאכים מעלים אותו לפני הקב"ה. ומסיק שלכן צריך האדם להזהר בדבורו שיהיה טהור, ובשעת התפלה יוציא מפיו את דבורי התפלה כראוי.

ב. "מאמר שורש וכח השמיעה" ומבואר בו כי השמיעה שבאזנים שורשה בספירות העליונות. ומבאר שצורת מבנה האוזן עשויה בחכמה כמבואר ושביל עקום עד כניסת הקול אל המוח, וזה כדי שהקול הנכנס באוזן יתעכב והמוח יוכל לבחון אותו במתינות אם הוא קול טוב הראוי להישמע או קול רע שראוי לדחותו.

ג. "מאמר טעם לשמירת הלשון" ומבואר בו כי כח הדבור הוא מצד הנפש של האדם שמקורה בשכינה הקדושה, שנמשכה בה ממדת הבינה. ולכן כל זמן שהאדם הולך בדרך הישר הנשמה שורה בו והוא טהור, וכאשר הוא חוטא אז נשמתו נפגמת ונקרא טמא. ומבאר שלפי שכח הדבור נמשך מהנפש הקשור בנשמה לכן המדבר דברי קדושה נשמתו עולה למעלה ותפלתו מתקבלת מבלי מעכב. אבל מי שאינו נזהר בלשונו גורם שמכריזים על טומאתו למעלה, ונשמתו נדחת, והנחש העליון אוהז בו ומטמאו ביסורין ובצרעת.

ד. "מאמר המדבר לשון הרע לוקה בנגעים" ומבואר בו כי המדבר לשון הרע הוא אחד מאלו שלוקים בנגעים, ומוכיח זאת ממרים הנביאה.

ה. "מאמר טעם שהמדבר לשון הרע לוקה בנגעים" ומבואר בו כי המדבר לשון הרע והמוציא שם רע על חברו, הנה אלו צריכים תוספת יסורין כדי שתשובתם תהיה שלימה, וזאת לפי חומרת פגמם ועוונם. ומבאר טעם ליסורין ונגעים אלו לפי שבדבורו הרע ממשיך על עצמו טומאה שפועלת בו צרעת.

ו. "מאמר בעון נבלות הפה מת קודם זמנו" ומבואר בו כי המדבר נבלות פה גורם לעצמו בחטאו שימות קודם זמנו.

ז. "מאמר הקב"ה אינו מוחל על עון לשון הרע" ומבואר בו שאם נכנסו בני ישראל לארץ באותו הזוהמא של לשון הרע של המרגלים לא היה העולם עומד אפילו רגע אחד, ועל כל העונות מוחל הקב"ה חוץ מעון לשון הרע שהוא ככופר בעיקר רח"ל.

מפתח הענינים

יא

ח. "מאמר גדול העון של המכנה שם לחבירו בשם גנאי" ומבואר בו כי ישראל נקראו קדש ולכן אסור לאדם לכנות שם לחברו. ומבאר כי המכנה שם רע לחבירו, הרי דיבר עליו לשון הרע, ונענש על עוונות חברו שדיבר עליו, כי נחשבים לו עוונות חברו כאלו הוא עשאם.

ט. "מאמר המדבר לשון הרע יורד לגיהנם" ומבואר בו כי במדור הראשון שבגיהנם נדונים המספרים אבק לשון הרע. ובמדור השני שבגיהנם נדונים המספרים אחר מיתתן של תלמידי חכמים. ובמדור השלישי שבגיהנם נדונים המדברים לשון הרע.

י. "מאמר המדבר לשון הרע מעורר קטרוג" ומבואר בו כי המדבר לשון הרע מעורר את הממונים על מלאכי החבלה, שעולים בכח דבורו לקטרג ולעורר מיתה וחרב והרג בעולם. ומבאר כי הנחש העליון עם כל חילותיו מתעוררים בהיכלות הטומאה לקטרג ולפעול דין. ומבאר עוד כי סוד הפשטת עורות הנחשים בעולם הרומז להתפשטות הקטרוג ולהתעוררות הדין תלוי בכח מספרי לשון הרע. אכן לעומת זה הנה המדבר בדברי תורה גורם לעורר את הקדושה ומשפיע הארות טובות בעולם.

יא. "מאמר המדבר לשון הרע מטמא לתפלתו ותורתו" ומבואר בו כי יש ממונים שאוחזים את דבורי לשון הרע ונבול הפה, ושומרים אותם אצלם, ואחר כך כשהאדם מדבר דברי קדושה של תפלה ותורה הם מטמאים אותם ומונעים את עלייתם, והכל בכח דבורו הראשון השמור אצלם.

יב. "מאמר זהירות בשעה שמשבח לחברו" ומבואר בו כי כשמשבח לחברו צריך לשבחו רק לפי כבודו, כי אם משבחו בשבח שאין בו בזה הוא בא לידי גנותו. ומבאר עוד שצריך להזהר בזה גם בשעת ההספד שלא להרבות בשבחים שאין במת, שמלבד הגנות הרי זה גורם לעורר על הנפטר את מדת הקטרוג והדין, ונמצא מבזהו.

יג. "מאמר אל יפתח אדם פיו לשטן" ומבואר בו כי צריך האדם להזהר בלשונו ולהזהר שלא להוציא קללה מפיו, ובפרט אם הוא חכם וצדיק, כי השטן לוקח את אותה קללה ומקטרג בה בשעת הסכנה. ומוכיח זאת מיעקב שאמר ללבן כי גונב התרפים "לא יחיה", והשטן לקח מלים אלו וגרם למיתת רחל.

מפתח הענינים

יד. "מאמר זהירות מקללת עצמו" ומבואר בו כי שלשה הם הגורמים רעה לעצמם, הראשון הוא מי שאינו נזהר מלקלל את עצמו, כי הממונים לוקחים את דבריו ומעלים אותם למעלה לדין, ויכול להזיק לעצמו ח"ו. ומוכיח זאת ממשה רבנו ומדוד המלך ע"ה. והשני הוא המזלזל בפרורים, והשלישי הוא המדליק אש במוצאי שבת קודם שהגיעו הקהל לומר קדושה.

טו. "מאמר זהירות מקללה אפילו על תנאי" ומסופר בו שרבי ברכיה הכניס אורח לביתו, וסבר שהאורח הוא עם הארץ, לכן זלזל בו ולא כיבדו. והאורח שהיה תלמיד חכם לא דבר דברי תורה מפני שהיה עיף. אכן לאחר שקם האורח משנתו הוכיח את רבי ברכיה והזהירו שלא ינהוג כך להלאה לזלזל באורח ואם לא ינזק במיתת הבנים, ומיד חזר בו ואמר בניך יחיו. ופירש דבריו ואמר חזרתי לברכך כי קללת חכם אפילו על תנאי מתקיימת, והוכיח זאת ממשה רבנו. ואחר כך דרש בסתרי תורה. ורבי ברכיה כשראה כך פייסו ומחל לו.

טז. "מאמר חיוב לדבר דבורים טובים" ומבואר בו כי כשם שיש עונש לאדם המדבר דבורים אסורים, כן יש עונש לאדם שמנע עצמו מלדבר דבורים טובים, כגון שיכול לשמח ולחזק את חברו, ונמנע. או שיכל להוכיח לצבור, ונמנע. ומוכיח זאת מדוד המלך.

יז. "מאמר הקב"ה רוצה בטהרת המדבר לשון הרע" ומבואר בו כי גם מי שנעשה מצורע בעוונותיו, כגון המדבר לשון הרע, עם כל זאת נקרא בשם "אדם" שהוא תואר חשוב, וזאת להורות שהקב"ה חפץ שימהר וישוב ויטהר, ולא ישאר בטומאתו ונגעו ויפגום בתואר אדם שבו. ומבאר שלכן נאמר "והובא אל הכהן" להורות שאם אינו מתעורר מצד עצמו אז צריכים אחרים לעוררו לתשובה ולהביאו לטהרה.

מאמר שורש וכח הדבור

(א) פִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וְגו', (קהלת י ב) הַאִי קָרָא קְשִׁיא, הַשְּׁתָא מַאי קוֹל אִיפָא הָכָא, דְּהָא רִישָׁא דְקָרָא פְּתִיב, גַּם בְּמַדְעָךְ מְלִיךְ אֶל תְּקַלְל, בְּמַדְעָךְ פְּתִיב, וּבַחֲדָרֵי מְשַׁכְּבָךְ וְגו', מַאי טַעְמָא פִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל, וְהָא לִיפָא הָכָא קָלָא.

אַלְא וְדַאי, כֹּל מַה דְּחָשִׁיב בְּר נָשׁ, וְכֹל מַה דְּיִסְתַּפֵּל בְּלַבּוּי, לָא עֲבִיד מְלָה,

מתוק מדבש

"מאמר שורש וכח הדבור" ומבואר בו כי הדבור שורשו במחשבת האדם, כי מה שהאדם חושב אותו הוא אומר, ואפילו דבור בלא כונה הוא גילוי על המחשבה הגנוזה בלב. ומבאר עוד שאחר שיוצא הדבור מפה האדם אזי הוא עולה למעלה ומזדכך ונעשה ממנו קול רוחני, והמלאכים מעלים אותו לפני הקב"ה. ומסיק שלכן צריך האדם להזהר בדבורו שיהיה טהור, ובשעת התפלה יוציא מפיו את דבורי התפלה כראוי.

(מקור המאמר צוהר פרשת האזינו ג'לר"א זוט"א דף ר"ד ע"א-ב, וצ"אור ממוק מדגש כרך טו עמ' תקא-תקב)

פירוש הפסוק המובא להלן, גם במדעך מלך אל תקלל אפילו בדעתך ובמחשבתך אל תקלל את המלך, ובחדרי משכבך שאין שם איש, גם כן אל תקלל עשיר אפילו במחשבה, ואל תחשוב שאין מי שיוודע מחשבתך להלשין עליך, כי עוף השמים יוליך את הקול רצה לומר חיש מהר יהיה נודע קללתך למלך, כאילו עוף השמים הולך את קול קללתך, ואף אם קלל במחשבה מכל מקום ימצא מי שיבין הדבר ברמיזתו ויגיד לו, ובעל כנפים הוא עוף השמים, יגיד דבר את דבר קללתך ותענש על ידי זה. (מנחות)

נאמר במלאכים פִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וְגו' הַאִי קָרָא קְשִׁיא פְּסוּק זֶה קְשָׁה, הַשְּׁתָא מַאי קוֹל אִיפָא הָכָא עֵתָה אִיזָה קוֹל יֵשׁ כַּאֲן בְּפְסוּק זֶה, דְּהָא רִישָׁא דְקָרָא פְּתִיב כִּי בַתְחִילַת הַפְּסוּק כְּתוּב, גַּם בְּמַדְעָךְ מְלִיךְ אֶל תְּקַלְל הֲרִי בְּמַדְעָךְ פְּתִיב דְּהֵינּוּ בַּמְחֻשְׁבַתְךָ, וּבַחֲדָרֵי מְשַׁכְּבָךְ וְגו' וּפִירוּשׁוֹ כֵּאלִילוֹ אָמַר וּבַחֲדָרֵי מְשַׁכְּבָךְ אֶל תְּקַלְל בְּמַדְעָךְ עֲשִׂיר, אִם כֵּן מַאי טַעְמָא מְהוּ הֵטַעַם שְׁכַתוּב כַּאֲן פִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל, וְהָא לִיפָא הָכָא קָלָא וְהֲרִי אִין כַּאֲן קוֹל אֵלָא מְחֻשְׁבָּה.

ומשיב אֶלָא וְדַאי כֹּל מַה דְּחָשִׁיב בְּר נָשׁ אֵלָא וְדַאי כֹּל מַה שְׁחוּשְׁבַת הָאָדָם, וְכֹל מַה דְּיִסְתַּפֵּל בְּלַבּוּי וְכֹל מַה שִׁיִּסְתַּכַּל וְיִתְבוּנָן בְּלַבּוּי, לָא עֲבִיד מְלָה אִינוּ עוֹשֶׂה וּפּוֹעֵל

עַד דְּאִפִּיק לִיה בְּשִׁפּוֹתֶיהָ, וְאָף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא אֲתַפְּוֹן בֵּיה, וְהֵיא
מְלָה דְּאִפִּיק, מִתְּבַקְעָא בְּאִוּרָא, וְאִזְלָא וְסִלְקָא וְטָסָא בְּעֵלְמָא, וְאֲתַעְבִּיד
מִנְיָה קְלָא, וְהֵהוּא קְלָא נְטִלִין לִיה מְאָרִי דְּגַדְפִּין, וְסִלְקִין לִיה לְמַלְפָּא,
וְעֵייל בְּאִוּדְנִוי, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב (דברים ה כה) וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹל
דְּבָרֵיכֶם, (במדבר יא א) וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחַר אָפוּ.

וּבְגִין כֶּךָ כָּל צְלוֹתָא וּבְעוֹתָא דְּבַעֲי בַר נָשׁ מִקְמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
בְּעֵי לְאַפְקָא מְלִין בְּשִׁפּוֹתֶיהָ, דְּאִי לָא אִפִּיק לוֹן, לָאו צְלוֹתֶיהָ
צְלוֹתָא, וְלָאו בְּעוֹתֶיהָ בְּעוֹתָא, וְכִיּוֹן דְּמִלִּין נְפִקִין, מִתְּבַקְעִין בְּאִוּרָא,
וְסִלְקִין וְטָסִין, וְאֲתַעְבִּידוּ קְלָא, וְנָטִיל לוֹן מֵאן דְּנָטִיל, וְאַחִיד לוֹן,
לְכַתְּרָא קְדִישָׁא, בְּרִישָׁא דְּמַלְפָּא.

מתוק מדבש

בזה שום דבר, עַד דְּאִפִּיק לִיה בְּשִׁפּוֹתֶיהָ עַד שְׁמוּצִיא אוֹתוֹ בְּשַׁפְתּוֹ, כִּי דְּבָרִים שְׁבֵלֵב
אִינֵם דְּבָרִים עַד שְׁיוּצִיאֵם בְּפִי, וְאָף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא אֲתַפְּוֹן בֵּיה וְאָף עַל פִּי שְׁלֵא
נִתְכוּין בו, אֵלֵא הוּצִיא הַדְּבוּרִים מִפִּי שְׁלֵא בְּכוּנָה, עִם כָּל זֶה נִחְשָׁבִים לְדְּבוּר, לְכֵן הוּאִיל
וְהוּא רְגִיל לְקַלֵּל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ, לֹא יִמְלֹט שְׁלֵא יוּצִיא פַּעַם בְּפִי אֵת הַקְּלָלָה שְׁלֵא בְּמַתְכוּין,
(וְצִי מִתּוֹךְ הַקּוּשִׁי אֵם מַקְלָל נִמְחַסְנָה לְצִי קוֹל יֵשׁ כֵּאֲן) וְהֵיא מְלָה דְּאִפִּיק מִתְּבַקְעָא
בְּאִוּרָא וְאוֹתוֹ הַדְּבוּר שְׁהוּצִיא מִפִּי בּוֹקַעַת אֵת הָאוּרִים שֶׁל עוֹלָם הוּזָה, וְאִזְלָא וְסִלְקָא
וְטָסָא בְּעֵלְמָא, וְאֲתַעְבִּיד מִנְיָה קְלָא וְהוּלֵךְ וְעוֹלָה וּמְשׁוּטֵט בְּאוּרֵי הָעוֹלָם, וְנַעֲשֶׂה מִמְּנו
קוֹל, רְצָה לִזְמֹר שֶׁהַדְּבוּר מְשׁוּטֵט בְּעוֹלָם עַד שְׁעוֹבֵר מִמְּנו חֵלֵק הַגִּשְׁמִי וּמִזְדַּכֵּךְ עַד שְׁנַעֲשֶׂה
קוֹל רוּחָנִי, וְאִזְ וְהֵהוּא קְלָא נְטִלִין לִיה מְאָרִי דְּגַדְפִּין וְאֵת הַקּוֹל הַזֶּה לּוֹקְחִים אוֹתוֹ
בְּעֵלֵי הַכְּנַפִּים, וְסִלְקִין לִיה לְמַלְפָּא וּמַעֲלִים אוֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ, שְׁכֵן כְּתוּב וְעוֹף הַשָּׁמַיִם
יִלְיֵךְ אֵת הַקּוֹל, אֲבֵל עַד שְׁלֵא עוֹבֵר מִמְּנו הַעֲבִיּוֹת שֶׁל חֲתוּךְ הַדְּבוּר אִי אִפְשָׁר לְהַעֲלוֹתוֹ,
וְעֵייל בְּאִוּדְנִוי וְהַקּוֹל נִכְנַס בְּאִזְנוֹ, בֵּין קוֹל טוֹב וּבֵין רַע, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב זֶהוּ שְׁכַתּוּב
וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם דְּהֵינּוּ לְטוֹב, דְּכְתִיב בְּסִיפָא דְּקָרָא "הַטִּיבוּ" אֵת כָּל
אֲשֶׁר דְּבוּר, וְכַתּוּב וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחַר אָפוּ הֵינּוּ לְרַע.

וּבְגִין כֶּךָ וְלִכְךָ נִלְמַד מִזֶּה, כִּי כָּל צְלוֹתָא וּבְעוֹתָא דְּבַעֲי בַר נָשׁ מִקְמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא כָּל תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה שְׁמִבְקַשׁ הָאָדָם מִהַקְּבִ"ה, בְּעֵי לְאַפְקָא מְלִין בְּשִׁפּוֹתֶיהָ
צְרִיךְ לְהוּצִיא הַדְּבוּרִים בְּשַׁפְתּוֹ, דְּאִי לָא אִפִּיק לוֹן לָאו צְלוֹתֶיהָ צְלוֹתָא שְׁאֵם לֹא
הוּצִיאֵם בְּפִי אִין תְּפִלְתּוֹ תְּפִלָּה, וְלָאו בְּעוֹתֶיהָ בְּעוֹתָא וְאִין בְּקִשְׁתּוֹ בְּקִשָּׁה, וְכִיּוֹן דְּמִלִּין
נְפִקִין וְכִיּוֹן שֶׁהַדְּבוּרִים יֵצְאוּ מִפִּי, מִתְּבַקְעִין בְּאִוּרָא, וְסִלְקִין וְטָסִין וְאֲתַעְבִּידוּ קְלָא
מִתְּבַקְעִים בְּאוּרֵי עוֹלָיִם וּמְשׁוּטֵטִים עַד שְׁמִזְדַּכְכִּים וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם קוֹל רוּחָנִי, וְנָטִיל לוֹן מֵאן
דְּנָטִיל וְאִז לּוֹקַח אוֹתָם מִי שְׁלוֹקַח, וְהוּא מִלֵּאךְ סַנְדֵּל שֶׁר הַפְּנִים, וְאַחִיד לוֹן לְכַתְּרָא
קְדִישָׁא בְּרִישָׁא דְּמַלְפָּא וְאוּחוּז אוֹתָם וּמַעֲלֵם וּקוֹשְׁרָם לְהִיּוֹת כְּתֵר קְדוֹשׁ בְּרֵאשׁ קוֹנֵנוּ.

מאמר שורש וכח השמיעה

(ב) תְּרִי אֹדְנִין לְמִשְׁמַע טב וּבִישׁ, וְתִרְוִייהוּ סְלִקִין לְחַד, דְּכְתִיב (מ"ב י"ט טו) הִטָּה יְהו"ה אֶזְנֶךָ וּשְׁמָע.

אֹדְנָא לְגוּ בְּגוּ דִּילִיה, תְּלִיָּא בְּרִשִׁימִין עֶקִימִין, בְּגִין דִּיתְעַפְּב קְלָא לְאֶעְלָא בְּמוֹחָא, וְיִבְחִין בֵּיה מוֹחָא, וְלֹא בְּבַהִילוֹ, דְּכָל מְלָה דִּהוּי בְּבַהִילוֹ לֹא הוּי בְּחֻכְמָתָא שְׁלִימָתָא.

מתוק מדבש

"מאמר שורש וכח השמיעה" ומבואר בו כי השמיעה שבאזנים שורשה בספירות העליונות. ומבאר שצורת מבנה האוזן עשויה בחכמה כמבואר ושביל עקום עד כניסת הקול אל המוח, וזה כדי שהקול הנכנס באוזן יתעכב והמוח יוכל לבחון אותו במתינות אם הוא קול טוב הראוי להישמע או קול רע שראוי לדחותו.

(מקור המאמר זוהר פרשת האזינו באלרא זוטא דף רל"ד ע"א, ונצי"ור מסוק מדבש כרך טו עמ' תק)

תְּרִי אֹדְנִין סוד שתי אזנים, לְמִשְׁמַע טב וּבִישׁ הם לשמוע טוב ורע, רצה לומר כל אוזן שומעת בין טוב ובין רע, וְתִרְוִייהוּ סְלִקִין לְחַד לכן שתיים עולות ונחשבות לאזן אחת, דְּכְתִיב הִטָּה יְהו"ה אֶזְנֶךָ וּשְׁמָע מדכתיב אנך חסר י' שהיא לשון יחיד, מוכח שב' אזנים לאחת נחשבות.

אֹדְנָא לְגוּ בְּגוּ דִּילִיה האזן לפני ולפנים שלה, תְּלִיָּא בְּרִשִׁימִין עֶקִימִין תלויה ברשימים ושבילים עקומים, רצה לומר הנקב שבפנים האזן עשוי בארץ עקלקלות, שמתעקם ועולה עד המוח, בְּגִין דִּיתְעַפְּב קְלָא לְאֶעְלָא בְּמוֹחָא כדי שעל ידי העקמומיות יתעכב הקול עד שיכנס למוח, וְיִבְחִין בֵּיה מוֹחָא ואז יוכל המוח לבחון הקול אם הוא טוב או רע, וְלֹא בְּבַהִילוֹ ולא יכנס במהירות, שאם היה נקב האזן ביושר, היה הקול נכנס בבהילות ומהירות, ולא היה יכול המוח להבחינו כראוי, דְּכָל מְלָה דִּהוּי בְּבַהִילוֹ לֹא הוּי בְּחֻכְמָתָא שְׁלִימָתָא כי כל דבר שנעשה בבהילות אי אפשר שיהיה בחכמה שלימה.

טעם לשמירת הלשון

(ג) וַיִּפַּח בְּאָפְיוֹ נְשָׁמַת חַיִּים (בראשית ב ז), דָּא נְשָׁמַתָּא קְדִישָׁא דְאֵתְמַשְׁכָּא מֵאִינוּן חַיִּים דְּלַעֲיָלָא.

וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, אָדָם אֶתְפָּלִיל בְּנִפְשָׁא קְדִישָׁא מְחִיָּה עַלְאָה,
דְּאֶפִיקַת אַרְעָא, דְּכְתִיב (שם א כד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, נֶפֶשׁ
דְּהֵיא חַיָּה עַלְאָה.

תָּא חַזִּי, בְּכָל זְמָנָא דְהָאֵי נְשָׁמַתָּא קְדִישָׁא אֶתְדַבְּקַת בֵּיהּ בְּכַר נָשׁ,

מתוק מדבש

"טעם לשמירת הלשון" ומבואר בו כי כח הדבור הוא מצד הנפש של האדם שמקורה בשכינה הקדושה, שנמשכה בה ממדת הבינה. ולכן כל זמן שהאדם הולך בדרך הישר הנשמה שורה בו והוא טהור, וכאשר הוא חוטא אז נשמתו נפגמת ונקרא טמא. ומבאר שלפי שכת הדבור נמשך מהנפש הקשור בנשמה לכן המדבר דברי קדושה נשמתו עולה למעלה ותפלתו מתקבלת מבלי מעכב. אבל מי שאינו נזהר בלשונו גורם שמכריזים על טומאתו למעלה, ונשמתו נדחת, והנחש העליון אוהז בו ומטמאו ביסורין ובצרעת.

(מקור המאמר זוהר פרשת תזריע דף מו ע"ב, וצנזאור מתוק מדבש כרך י עמ' תקפ-תקפג)

הנה כתוב וַיִּפַּח בְּאָפְיוֹ נְשָׁמַת חַיִּים, דָּא נְשָׁמַתָּא קְדִישָׁא זו היא נשמה הקדושה, דְּאֵתְמַשְׁכָּא מֵאִינוּן חַיִּים דְּלַעֲיָלָא שנמשכה מאותם חיים שלמעלה, דהיינו מבינה שמשם נמשך החיים.

וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, אָדָם אֶתְפָּלִיל בְּנִפְשָׁא קְדִישָׁא אדם נכלל בנפש קדושה, מְחִיָּה עַלְאָה שיצאה נשמתו מחיה העליונה שהיא הבינה, דְּאֶפִיקַת אַרְעָא שהוציאה המלכות הנקראת ארץ, כלומר שבינה השפיעה את הנפש למלכות והיא הוציאה אותה ונתנה לאדם וחיה, דְּכְתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה דהיינו נֶפֶשׁ דְּהֵיא חַיָּה עַלְאָה הנפש של חיה העליונה שהיא הבינה.

כתב הרמז"ל (שט"ל פ"א), כשהגיע זמן היחוד של ז'ו"ן להוליד את נשמת אדם הראשון, לא היו עדיין המ"ן דמלכות מזכרית ולא יכלה להעלותם צדוד מ"ן, לכן לקחה המ"ן דאימא והעלתה אותם צדוד מ"ן, ועל ידי אלו המ"ן יצאו נשמות אדם וחיה מעולים מאד עד שהיו נאחזים באימא דאלינות, אלא שיצאו על ידי המלכות דאלינות.

תָּא חַזִּי, בְּכָל זְמָנָא דְהָאֵי נְשָׁמַתָּא קְדִישָׁא אֶתְדַבְּקַת בֵּיהּ בְּכַר נָשׁ בא וראה בכל

רְחִימָא הוּא דְמֵאֲרִיָּה, כְּמָה נְטוּרִין נְטוּרִין לִיָּה מְפֹל סְטֵרִין, רְשִׁימָא
הוּא לְטֹב לְעֵילָא וְתַתָּא, וְשְׂכִינְתָא קְדִישָׁא שְׂרִיא עֲלוּי.

וּבְזִמְנָא דְאִיהוּ אֲסֵטִי אֲרַחֲוִי, שְׂכִינְתָא אֲסֵתְלַקְת מְנִיָּה, וְנִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא
לָא אֲתַדְבַּקְת בֵּיה, וּמִסְטָרָא דְחֻוּיָא בִישָׁא תְקִיפָא אֲתַעַר רוּחָא
חַד, דְשָׁט וְאָזִיל בְּעֵלְמָא, דְלָא שְׂרִיא אֲלָא בְּאַתֵּר דְקְדוּשָׁה עֲלָאָה
אֲסֵתְלַק מִתְמָן, וּכְדִין אֲסֵתָאב בַּר נֶשׁ, וְאֲתַפְּגִים בְּבִשְׂרִיָּה, בְּחִיזוּ דְאֲנַפּוּי,
בְּכֻלָּא.

וְתָא חֲזִי, בְּגִין דְהָאִי נֶפֶשׁ חַיָּה אִיהִי קְדִישָׁא עֲלָאָה, כִּד אֲרַעָא קְדִישָׁא
מִשְׁכָּא לָהּ, וְאֲתַפְּלִילַת בְּגִוּוּהָ, כִּדִּין קְרִינָן לָהּ נִשְׁמָה, וְדָא הִיא

מתוק מדבש

זמן שזו הנשמה הקדושה דבוקה באדם, רְחִימָא הוּא דְמֵאֲרִיָּה הוּא אהוב לקונו, ואז
כְּמָה נְטוּרִין נְטוּרִין לִיָּה מְפֹל סְטֵרִין כמה שומרים שומרים אותו מכל הצדדים, כי
כפי מספר מיני הפגעים שיש בעולם, צריכים כנגדם הרבה שומרים, רְשִׁימָא הוּא לְטֹב
לְעֵילָא וְתַתָּא רְשׁוּם הוּא לְטֹב לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, כלומר הוא רשום ומסוים בין מלאכי
מעלה, לכן תורתו ותפלתו עולות ומתקבלות במיוחד משאר העם, וכן למטה הוא איש
חשוב ומסוים בעיני הבריות, וְשְׂכִינְתָא קְדִישָׁא שְׂרִיא עֲלוּי והשכינה הקדושה שורה
עליו, כי הוא נעשה משכן לשכינה, וממנו מתפשטת הקדושה לכל העולם.

וּבְזִמְנָא דְאִיהוּ אֲסֵטִי אֲרַחֲוִי ובזמן שזה האדם שנשמה הקדושה היתה דבוקה בו, הטה
דרכיו מדרך הקדושה, אז שְׂכִינְתָא אֲסֵתְלַקְת מְנִיָּה השכינה מסתלקת ממנו,
וְנִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא לָא אֲתַדְבַּקְת בֵּיה והנשמה הקדושה אינה מתדבקת בו, כי מסתלקת
ממנו, וּמִסְטָרָא דְחֻוּיָא בִישָׁא תְקִיפָא אֲתַעַר רוּחָא חַד ומצד הנחש הרע החזק מתעורר
רוח אחד של טומאה, כנגד רוח הקדושה ששרתה עליו, דְשָׁט וְאָזִיל בְּעֵלְמָא המשוטט
והולך בעולם, דְלָא שְׂרִיא אֲלָא בְּאַתֵּר דְקְדוּשָׁה עֲלָאָה אֲסֵתְלַק מִתְמָן שאינו שורה
אלא במקום שהקדושה העליונה נסתלקה משם, ורוח זה שורה על זה האדם, וּכְדִין
אֲסֵתָאב בַּר נֶשׁ וְאֲתַפְּגִים בְּבִשְׂרִיָּה, בְּחִיזוּ דְאֲנַפּוּי, בְּכֻלָּא ואז נטמא זה האדם ונפגם
בבשרו, במראה פניו, ובכל גופו, כנגד מה שהיה רשום לטוב עתה הוא רשום לרע, עד
שכל רואיו טמא טמא יקראו עליו.

וְתָא חֲזִי, בְּגִין דְהָאִי נֶפֶשׁ חַיָּה אִיהִי קְדִישָׁא עֲלָאָה בא וראה, לפי שזו הנפש חיה
היא קדושה ועליונה, לפי שיצאה מהבינה, כִּד אֲרַעָא קְדִישָׁא מִשְׁכָּא לָהּ וְאֲתַפְּלִילַת
בְּגִוּוּהָ כשארץ הקדושה שהיא המלכות המשיכה אותה מהבינה ונכללה בתוכה, כִּדִּין
קְרִינָן לָהּ נִשְׁמָה אז קוראים אותה נשמה, על שם שורשה שבבינה, וְדָא הִיא דְסֻלְקָא
לְעֵילָא וּמִמְלָלָא קְמִי מְלַכָּא קְדִישָׁא וּנִשְׁמָה זו היא העולה למעלה ומדברת לפני המלך

דְּסִלְקָא לְעֵילָא, וּמְמַלְלָא קָמִי מַלְפָּא קְדִישָׁא, וְעֵיילָא בְּכָל תַּרְעִין וְלִית דִּימְחֵי בִידְהָא, וְעַל דָּא אֶתְקַרֵי רוּחָא מְמַלְלָא, דְּהָא פֶּל שְׂאָר נַפְשָׁתָא לִית לֹון רְשׁוּ לְמַלְלָא קָמִי מַלְפָּא, בַּר הָאִי.

וְעַל דָּא אֲוֵרִייתָא אַכְרִיזַת וְאָמְרַת, (תהלים לד יד) נְצוּר לְשׁוֹנָה מְרַע וְגוֹ', וּכְתִיב (משלי כא כג) שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ וְגוֹ', בְּגִין דְּאִי שְׁפוּוֹתִיהָ וְלִישְׁנִיהָ מְמַלְלָן מַלִּין בִּישִׁין, אֵינּוּן מַלִּין סְלִקִין לְעֵילָא, וּבְשַׁעְתָּא דְּסִלְקִין, פֶּלָא מְכַרְיִין וְאָמְרִין, אֶסְתְּלִקוּ מְסוּחְרַנְיָה דְּמַלְהָ בִישָׁא דְּפִלְגְיָא, פִּנּוּן אֶתְר לְאַרְחִייהָ דְּחֻיָּא תְּקִיפָא, פְּדִין נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא אֶתְעַבְרַת מִנְיָה וְאֶסְתְּלִקַּת, וְלֹא יִכְלָא לְמַלְלָא, פְּמָה דָּאֶת אָמַר (תהלים לט ג) נְאַלְמַתִּי דּוּמִיָּה הַחֲשִׁיתִי מֵטוֹב.

וְהֵהִיא נִשְׁמַתָּא סְלִקָא בְּכֶסּוּפָא, בְּעָאקוּ דְּכִלָּא, וְלֹא יְהִבִין לָהּ אֶתְר

מתוק מדבש

הַקְדוּשׁ שְׁהוּא ז"ל, כִּי הַזּוֹכֵה לְנִשְׁמָה מְצִינָה לְאִנְלוֹת הוּא נְצַחֲנִית אַח וְרִיע לז"ל, לְכֹן נִשְׁמַתוּ יִכּוּלָה לְעוֹלָם וּלְדַבַּר לְפָנָיו, וְעֵיילָא בְּכָל תַּרְעִין וְלִית דִּימְחֵי בִידְהָא וּנְכַנְסַת בְּכָל שַׁעְרֵי הַהִיכְלוֹת וְאִין מִי שִׁימְחָה וְיַעֲכַב בִּידָהּ, וְעַל דָּא אֶתְקַרֵי רוּחָא מְמַלְלָא וְעַל כֵּן הִיא נִקְרֵאת רוּחַ מְמַלְלָא, פִּירוּשׁ רוּחַ הַמְדַבֵּר, כִּי עַל מָה שְׁכָתוּב וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, מִתְרַגַּם אֲוִנְקְלוֹס "וְהוּת בָּאָדָם לְרוּחַ מְמַלְלָא", דְּהָא פֶּל שְׂאָר נַפְשָׁתָא לִית לֹון רְשׁוּ לְמַלְלָא קָמִי מַלְפָּא, בַּר הָאִי כִּי כָל שְׂאָר חֻלְקֵי הַנֶּפֶשׁ, דְּהֵינּוּ הַרוּחַ וְהַנֶּפֶשׁ שְׁהִס מוּוֹן, אֵינִם יִכּוּלִים לְדַבַּר לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁהוּא ז"ל, רַק הַנִּשְׁמָה שְׁהִיא מְבִינָה.

וְעַל דָּא אֲוֵרִייתָא אַכְרִיזַת וְאָמְרַת וְעַל כֵּן הַתּוֹרָה מְכַרְזַת וְאֲוִמְרַת נְצוּר לְשׁוֹנָה מְרַע וּשְׁפַתֶיךָ מְדַבֵּר מֵרַמָּה, וּכְתִיב שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצְרוֹת נֶפֶשׁוֹ, בְּגִין דְּאִי שְׁפוּוֹתִיהָ וְלִישְׁנִיהָ מְמַלְלָן מַלִּין בִּישִׁין לְפִי שְׁאֵם שְׁפַתּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ מְדַבְרִים דְּבָרִים רַעִים, אֵינּוּן מַלִּין סְלִקִין לְעֵילָא אֲוֹתָם הַדְּבָרִים עוֹלִים לְמַעְלָה, וּבְשַׁעְתָּא דְּסִלְקִין וּבְשַׁעְתָּא שְׁהִם עוֹלִים, פֶּלָא מְכַרְיִין וְאָמְרִין כּוֹלָם מְכַרְיִים עֲלֵיוּ וְאֲוִמְרִים, אֶסְתְּלִקוּ מְסוּחְרַנְיָה דְּמַלְהָ בִישָׁא דְּפִלְגְיָא הַסְתְּלִקוּ מִסְבִּיב שֶׁל דִּיבּוּר הַרַע שֶׁל אִישׁ פְּלוּנִי, פִּנּוּן אֶתְר לְאַרְחִייהָ דְּחֻיָּא תְּקִיפָא פִּנּוּן מְקוּם שְׁאֵלוֹ הַדִּיבּוּרִים יִלְכוּ לְהַדְרִיךְ שֶׁל נַחַשׁ הַחֹזֵק, כִּי שֵׁם הוּא מְקוּמוֹ שֶׁל הַלְשׁוֹן הַרַע, פְּדִין נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא אֶתְעַבְרַת מִנְיָה וְאֶסְתְּלִקַּת אֲוִ הַנִּשְׁמָה הַקְדוּשָׁה עוֹבְרַת וּמִסְתְּלִקַת מִמֶּנּוּ, וְלֹא יִכְלָא לְמַלְלָא וּמֵאֲזוּ אֵינּוּ יִכּוּל לְדַבַּר, פְּמָה דָּאֶת אָמַר כְּמוֹ שְׁנֵאמַר נְאַלְמַתִּי דּוּמִיָּה הַחֲשִׁיתִי מֵטוֹב.

וְהֵהִיא נִשְׁמַתָּא סְלִקָא בְּכֶסּוּפָא בְּעָאקוּ דְּכִלָּא וּנִשְׁמָה הֵהִיא עוֹלָה בְּבוּשָׁה וְדוּחַק מְכָל צַד, כִּי כּוֹלָם מְצַעְרִים אֲוֹתָהּ, וְלֹא יְהִבִין לָהּ אֶתְר פְּמַלְקְדִמִין וְלֹא נּוֹתְנִים לָהּ

כְּמִלְקָדְמִין, וְעַל דָּא כְּתִיב, שׁוֹמֵר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ, שׁוֹמֵר מִצְּרוֹת נַפְשׁוֹ, נַפְשׁוֹ וְדַאי, הֵיא דְהוֹת מְמַלְלָא, אֲתַעְבִּידַת מִשְׁתּוּקָא, בְּגִין מְלוּלָא בִישָׂא, וּכְדִין חוּיָא אֲזַדְמַן, דְּכֻלָּא לְאַתְרֵיהּ אֲתַהֲדַר.

וְכַד הֵהוּא מְלָה בִישָׂא סְלָקָא בְּאוּרְחִין יְדִיעֵן, וְשָׂאֲרֵי קַמֵּיהּ דְּחוּיָא תְּקִיפָא, כְּמָה רוּחִין מִתְּעַרִין בְּעַלְמָא, וְרוּחָא נְחֲתָא מֵהֵהוּא סְטָרָא, וְאַשְׁפַּח דְּהֵהוּא בְּר נֶשׁ אֲתַעַר לֵיהּ בְּמְלָה בִישָׂא, וְהָא רוּחָא מְמַלְלָא קְדִישָׂא אֲתַעְבְּרַת מַנְיָה, כְּדִין שְׂרָא עֲלוּי וְסָאִיב לֵיהּ, וּכְדִין הוּא סְגִיר.

מתוק מדבש

מקום לעלות כבתחילה, וְעַל דָּא כְּתִיב ועל זה נאמר שׁוֹמֵר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצְּרוֹת נַפְשׁוֹ, נַפְשׁוֹ וְדַאי בכונה כתוב נפשו, דהיינו הַהִיא דְהוֹת מְמַלְלָא, אֲתַעְבִּידַת מִשְׁתּוּקָא, בְּגִין מְלוּלָא בִישָׂא אותה הנפש שהיתה מדברת, נעשית עתה משותקת וכבר אינה יכולה לדבר כמקודם, בשביל דיבור הלשון הרע ההוא, וּכְדִין חוּיָא אֲזַדְמַן ואז הנחש מזדמן לקבל את הלשון הרע, דְּכֻלָּא לְאַתְרֵיהּ אֲתַהֲדַר כי הכל חוזר למקומו, לכן הלשון הרע חוזר למקום הרע של הנחש כי שם מקומו.

וְכַד הֵהוּא מְלָה בִישָׂא סְלָקָא בְּאוּרְחִין יְדִיעֵן וכאשר דיבור הרע ההוא עולה בדרכים ידועות, וְשָׂאֲרֵי קַמֵּיהּ דְּחוּיָא תְּקִיפָא ושורה לפני הנחש החזק, כְּמָה רוּחִין מִתְּעַרִין בְּעַלְמָא כמה רוחות רעות מתעוררים בעולם, וְרוּחָא נְחֲתָא מֵהֵהוּא סְטָרָא ורוח טמא יורד מצד ההוא של הנחש, וְאַשְׁפַּח דְּהֵהוּא בְּר נֶשׁ אֲתַעַר לֵיהּ בְּמְלָה בִישָׂא ומוצא שזה האדם עורר אותו בדיבור רע, וְהָא רוּחָא מְמַלְלָא קְדִישָׂא אֲתַעְבְּרַת מַנְיָה ורואה כי הרוח הקדוש המדבר נסתלק ממנו, כְּדִין שְׂרָא עֲלוּי וְסָאִיב לֵיהּ אז רוח הרע שורה עליו ומטמא אותו, וּכְדִין הוּא סְגִיר ואז הוא נעשה מצורע.

המדבר לשה"ר לוקה בנגעים

(ד) אָמַר רַבִּי אֲבָא, הָא תְּנִינָן עַל חַד סְרִי מְלִין נִגְעִין אֲתִינָן עַל בְּנֵי נֶשָׂא, וְאֵלִין אֵינּוֹן עַל עֲבוּדָה זָרָה, וְעַל קָלְלַת הַשֵּׁם, וְעַל גְּלוּי עֲרִיזוֹת, וְעַל גְּנִיבָה, וְעַל לְשׁוֹן הָרַע, וְעַל עֲדוּת שְׂקָר, וְעַל דֵּינָא דְמִקְלָקֵל יֵת דֵּינָא, וְעַל שְׁבוּעַת שְׁוֹא, וְעַל דְּעָאֵל בְּתַחוּמָא דְחֻבְרִיָּה, וְעַל דְּמַחְשָׁב מַחְשָׁבִין בִּישִׁין, וְעַל דְּמִשְׁלַח מְדַנִּים בֵּין אַחִים, וְאֵית דְּאִמְרֵי אָף עַל עֵינָא בִישָׂא.

עַל לְשׁוֹן הָרַע, דְּכֵתִיב (במדבר יב א) וַתְּדַבֵּר מְרִים וְאֶהְרֵן בְּמִשָּׁה וְגו', וּכְתִיב (שם פסוק י') וַיִּפֶן אֶהְרֵן אֶל מְרִים וְהִנֵּה מְצוּרַעַת.

מתוק מדבש

"המדבר לשה"ר לוקה בנגעים" ומבואר בו כי המדבר לשון הרע הוא אחד מאלו שלוקים בנגעים, ומוכיח זאת ממרים הנביאה.

(מקור המאמר מועמק צילוג מזהר פרשת נלק דף רו ע"א-ב, וצנזאור מסוק מדצט כרך יג עמ' תרנג ועמ' תרמו)

אָמַר רַבִּי אֲבָא לְרַבִּי אֲלֵעָזָר, הָא תְּנִינָן הָרִי לְמַדְנֵו (עיין צמס' ערכין דף טו ע"א), כִּי עַל חַד סְרִי מְלִין נִגְעִין אֲתִינָן עַל בְּנֵי נֶשָׂא עַל אַחַד עֶשֶׂר דְּבָרִים בְּאִים נִגְעִים עַל בְּנֵי אָדָם, וְאֵלִין אֵינּוֹן וְאֵלוּ הֵם: עַל עֲבוּדָה זָרָה, וְעַל קָלְלַת הַשֵּׁם, וְעַל גְּלוּי עֲרִיזוֹת, וְעַל גְּנִיבָה, וְעַל לְשׁוֹן הָרַע, וְעַל עֲדוּת שְׂקָר, וְעַל דֵּינָא דְמִקְלָקֵל יֵת דֵּינָא וְעַל דִּין הַמִּקְלָקֵל וּמַעוּוֹת אֵת הַדִּין, וְעַל שְׁבוּעַת שְׁוֹא, וְעַל דְּעָאֵל בְּתַחוּמָא דְחֻבְרִיָּה וְעַל מִי שֶׁנִּכְנַס לְתַחוּם חִבְרוּ וּמְשִׁיג אֵת גְּבוּלוֹ, וְעַל דְּמַחְשָׁב מַחְשָׁבִין בִּישִׁין וְעַל מִי שֶׁמְהַרְהֵר מַחְשׁוֹת רַעוּת, וְעַל דְּמִשְׁלַח מְדַנִּים בֵּין אַחִים (כְּמוּ שְׁכָתוּב (משלי ו ט) וּמְשַׁלַּח מְדַנִּים בֵּין אַחִים, פִּירוּשׁ בֵּין אוֹהֲבִים יִגְרָה מַחְלוּקַת בַּסְּפוּר לְשׁוֹן הָרַע), וְאֵית דְּאִמְרֵי אָף עַל עֵינָא בִישָׂא וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אָף עַל עֵין רַעָה.

עַל לְשׁוֹן הָרַע מְנִין שְׁלוּקִים עֲלֵיו בְּצַרְעַת, דְּכֵתִיב כְּמוּ שְׁכָתוּב וַתְּדַבֵּר מְרִים וְאֶהְרֵן בְּמִשָּׁה וְגו' שְׁדַבְּרוּ עֲלֵיו לְשׁוֹן הָרַע, וּכְתִיב שֵׁם וַיִּפֶן אֶהְרֵן אֶל מְרִים וְהִנֵּה מְצוּרַעַת הָרִי עַל שְׁדִיבְרָה לְשׁוֹן הָרַע הוֹכְתָה בְּצַרְעַת.

טעם שהמדבר לשה"ר לוקה בנגעים

(ה) זאת תהיה תורת המצורע, רפי יצחק פתח (קהלת א ה) וזרח השמש ובא השמש וגו', האי קרא אתמר, ואוקימנא ליה בנשמתא דבר נש, בשעתא דהיא קיימא עמיה דבר נש בהאי עלמא, פדין וזרח השמש.

ובא השמש, בזמנא דנפיק בר נש מהאי עלמא, ואשתכח בתשובה, פדין אל מקומו שואף זורח הוא שם, אי זפאה איהו, פמה דאת אמר (ויקרא כב ו) ובא השמש וטהר, ואחר יאכל מן הקדשים. תא חזי, פל חובי עלמא קדשא בריף הוא מכפר עליהו בתשובה,

מתוק מדבש

"טעם שהמדבר לשה"ר לוקה בנגעים" ומבואר בו כי המדבר לשון הרע והמוציא שם רע על חברו, הנה אלו צריכים תוספת יסורין כדי שתשובתם תהיה שלימה, וזאת לפי חומרת פגמם ועוונם. ומבאר טעם ליסורין ונגעים אלו לפי שבדבורו הרע ממשך על עצמו טומאה שפועלת בו צרעת.

(מקור המאמר זוהר פרשת מנורע דף נג ע"א, וצניאור מתוק מדבש כרך י עמ' תרסג-תרסד)

הנה כתוב זאת תהיה תורת המצורע כדי לפרש פסוק זה, רפי יצחק פתח הקדים לפרש מה שכתוב וזרח השמש ובא השמש אל מקומו שואף זורח הוא שם, ואומר האי קרא אתמר פסוק זה כבר נאמר פירוש, ואוקימנא ליה בנשמתא דבר נש וביארנו אותו בנשמת האדם, כי בשעתא דהיא קיימא עמיה דבר נש בהאי עלמא בשעה שהיא קיימת ונמצאת עם האדם בזה העולם, פדין אז נאמר וזרח השמש כי הנשמה דומה לשמש הזורח ומאיר בכל הגוף בהיותה בקרבו.

ומה שכתוב ובא השמש זה נאמר בזמנא דנפיק בר נש מהאי עלמא בזמן שהאדם יוצא מזה העולם, אם גם אז הנשמה מאירה כשמש, ולא נחשכה מאורה מפני העונות, או לפחות ואשתכח בתשובה היא נמצאת בתשובה הגונה, כי יש כח בתשובה לטהר את הנשמה מכל פגמיה, פדין אז ודאי אל מקומו שואף פירוש הנשמה שואפת וחוזרת למקום אשר ממנו נחצבה, וזרח הוא שם ושם היא זורחת מזיו השכינה, והיינו אי זפאה איהו אם הוא צדיק פמה דאת אמר כמו שנאמר ובא השמש פירוש כשהנשמה מסתלקת מן העולם, וטהר והיא נסתלקה בטהרה, אז ואחר יאכל מן הקדשים תזכה אחר כך לאכול ולהתענג בקדושה העליונה. (סכמ"ו ומפרשים)

תא חזי, פל חובי עלמא קדשא בריף הוא מכפר עליהו בתשובה בא וראה, כל

בַּר מֵהָהוּא לִישָׁנָא בִישָׂא, דְּאַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עַל חֲבֵרִיה, וְהָא אוֹקְמוּה, דְּכְתִיב זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְצוֹרֶע, זֹאת הִיא תּוֹרַתוֹ שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רָע.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר, כֹּל מֵאֵן דְּאַפִּיק לִישָׁנָא בִישָׂא, אֶסְתַּאבֵּן לִיה כֹּל שְׂיִיפּוּי, וְיִתְחַזִּי לְסַגְרָא, בְּגִין דִּהִיא מְלָה בִישָׂא סְלָקָא, וְאַתְעַר רוּחָא מְסַאבָּא עֲלוּי, וְאַסְתַּאבָּא, אֲתִי לְאַסְתַּאבָּא מְסַאבִּין לִיה.

מתוק מדבש

עונות שבעולם הקב"ה מכפר עליהם בתשובה, בַּר מֵהָהוּא לִישָׁנָא בִישָׂא חוץ מלשון הרע, שמדבר בגנות חברו אפילו שהוא אמת, וכל שכן דְּאַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עַל חֲבֵרִיה אם הוציא שם רע על חברו, שמדבר עליו שקר, אלו השני עונות אין תשובה לבדה מועלת להם, עד שימרקו עונם ביסורים רח"ל, וְהָא אוֹקְמוּה והרי כבר ביארו חז"ל (נמס' ערכין דף טו ע"ג), על מה דְּכְתִיב זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְצוֹרֶע דהיינו זֹאת הִיא תּוֹרַתוֹ שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רָע תורת הנגעים, היא תורתו של המוציא שם רע על חברו, כי המספר לשון הרע נגעים באים עליו.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר לכן נענש בעל לשון הרע בצרעת, כי כֹּל מֵאֵן דְּאַפִּיק לִישָׁנָא בִישָׂא כל מי שמוציא לשון הרע על חברו, אֶסְתַּאבֵּן לִיה כֹּל שְׂיִיפּוּי נטמאים לו כל אבריו מחמת רוח הטומאה הנשאב בגופו ופועל בו צרעת, לכן וְיִתְחַזִּי לְסַגְרָא הוא ראוי להיות מצורע, והטעם בְּגִין דִּהִיא מְלָה בִישָׂא סְלָקָא לפי שאותו הלשון הרע עולה, וְאַתְעַר רוּחָא מְסַאבָּא עֲלוּי, וְאַסְתַּאבָּא ומעורר עליו השראת רוח טומאה, והוא נטמא, כי אֲתִי לְאַסְתַּאבָּא, מְסַאבִּין לִיה מי שבא להטמא, מטמאים אותו. (הרמ"ו והרמ"ק ומפרטים)

בעון נבלות הפה מת קודם זמנו

(ו) וְעוֹד (דברים כא כג) לֹא תִלִּין נְבִלָתוֹ, דָּא נְבִלּוֹת הִפָּה, עַל הָעֵץ דָּא לִישָׁנָא בִישָׂא, דְּחֻבָּה דָּא גָרִים דִּימּוֹת קָדָם זְמַנְיָה, וְדָא אִיהוּ פִי קְבוֹר תְּקַפְרָנוּ.

מתוק מדבש

”בעון נבלות הפה מת קודם זמנו” ומבואר בו כי המדבר נבלות פה גורם לעצמו בחטאו שימות קודם זמנו.

(מקור המאמר בתקוני הזהר תקונא חמישאה שנסוף הספר, דף קמז ע”א, וצניאור מתוק מדבש כרך ג עמ’ תקנד)

וְעוֹד יש לפרש מה שכתוב לֹא תִלִּין נְבִלָתוֹ, דָּא נְבִלּוֹת הִפָּה זה נאמר על המדברים נבלות הפה שנקראים נבלים, (ה”ג) עַל הָעֵץ דָּא לִישָׁנָא עץ נקרא הלשון, כמו שכתוב (משלי טו ד) מרפא לשון עץ חיים, דְּחֻבָּה דָּא גָרִים כי חטא זה של נבלות הפה גורם, דִּימּוֹת קָדָם זְמַנְיָה שזה האדם ימות קודם זמנו (כמנאור נמס’ שצמ דף לג ע”א המונא לקמן), וְדָא אִיהוּ וזהו שכתוב פִי קְבוֹר תְּקַפְרָנוּ שהאדם מת ונקבר בחטא של נבלות הפה.

וזה לשון הגמרא בקיצור: בעון נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות, ובחורי שונאי ישראל מתים, יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין. כל המנבל פיו אפילו חותמין עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה הופכין עליו לרעה. כל המנבל פיו מעמיקן לו גיהנם, ועיין שם.

מאמר הקב"ה אינו מוחל על עון לשון הרע

(ז) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֶלְמָלָא הוּוּ עֵיילין יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא בְּאוּמָנָא דְלִישְׁנָא בִישָׂא, לָא הָוּה קָאִים עֲלֵמָא רְגַעָא חַד, מֵאֵן אוּמָנָא דְלִישְׁנָא בִישָׂא, נְחָשׁ, וְרִזָּא דְמַלְחָה, מְדַאֲתָא נְחָשׁ עַל חוּהָ, אֲטִיל בְּהַ זִוְהָמָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְעַל פְּלֵא מְחַל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר מִן לִישְׁנָא בִישָׂא, בְּגִין דְּכִתִּיב (תהלים יב ה) אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלִשׁוֹנָנוּ נִגְבִּיר שְׁפָתֵינוּ

מתוק מדבש

"מאמר הקב"ה אינו מוחל על עון לשון הרע" ומבואר בו שאם נכנסו בני ישראל לארץ באותו הזוהמא של לשון הרע של המרגלים לא היה העולם עומד אפילו רגע אחד, ועל כל העונות מוחל הקב"ה חוץ מעון לשון הרע שהוא ככופר בעיקר רח"ל.

(מקור המאמר זוהר פרשת שלח דף קס ע"ג - קס"א ע"א וזב"אור מתוק מדבש כרך יג עמ' נג-נד)

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֶלְמָלָא הוּוּ עֵיילין יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא בְּאוּמָנָא דְלִישְׁנָא בִישָׂא אִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל נִכְנְסִים לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּאוּמָנְתוֹ שֶׁל הַנְּחָשׁ שֶׁהוּא לְשׁוֹן הָרַע שְׁדִיבְרוּ הַמְּרַגְלִים עַל הָאָרֶץ, לָא הָוּה קָאִים עֲלֵמָא רְגַעָא חַד לֹא הָיָה הָעוֹלָם עוֹמֵד אִפִּילוּ רֵגַע אֶחָד, וְלִכֵּן הָיָה מוֹכְרָח שִׁישָׁארוּ בַּמְּדַבֵּר אַרְבַּעִים שָׁנָה כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת פִּגְמֵי לְשׁוֹן הָרַע, וּמִפְּרִשׁ מֵאֵן אוּמָנָא דְלִישְׁנָא בִישָׂא מִי הוּא הָאוּמָן שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע, וְאִמַר נְחָשׁ שֶׁהוּא הָיָה הָרֵאשׁוֹן שְׁדִיבֵר לְשׁוֹן הָרַע עַל הַקְּב"ה שֶׁאִמַר לְחוּהָ "כִּי יוֹדַע אֱלֹהִים" כִּי בְּיוֹם אֲכַלְכֶם מִמֶּנּוּ וּנְפַקְחוּ עֵינֵיכֶם וְהֵייתֶם כְּאֱלֹהִים" יוֹדְעֵי טוֹב וְרַע", (פְּרָשׁ"י כֵּל אֱוֹמֵן שׁוֹנֵא אֵת צִנִּי אֱוֹמֵנוֹ, מִן הָעֵץ אֲכַל וְזָרָא אֵת הָעוֹלָם), וְרִזָּא דְמַלְחָה וְסוּד הַדְּבַר הוּא, מְדַאֲתָא נְחָשׁ עַל חוּהָ אֲטִיל בְּהַ זִוְהָמָא מִשְׁבָּא הַנְּחָשׁ עַל חוּהָ הָטִיל בְּהַ זִוְהָמָא, וְכֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ זִוְהָמָא עַל יַדֵּי הַלְשׁוֹן הָרַע שֶׁל הַמְּרַגְלִים, וְאִילוּ בָּאוּ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ הַזִּוְהָמָא לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא סוּד חוּהָ, הָיָה נְחָשׁ ח"ו כְּאִילוּ בָּא נְחָשׁ עַל חוּהָ, וְכֵדֵי לְהַזְדַּכֵּךְ מֵאוֹתָהּ הַזִּוְהָמָא מֵתוּ יִשְׂרָאֵל בַּמְּדַבֵּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמְּדַבֵּר הַזֶּה יִפְלוּ פְּגִרְכֶם.

קטע הנא נתצאר לפי גירסת הגר"א.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְעַל פְּלֵא מְחַל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּר מִן לִישְׁנָא בִישָׂא וְעַל כָּל הָעוֹנוֹת מוֹחַל הַקְּב"ה חוּץ מֵעוֹן לְשׁוֹן הָרַע, לְפִי שֶׁהַמְּדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע הוּא כְּאִילוּ כּוֹפֵר בְּעִיקַר רַח"ל, (כְּמִבּוֹאֵר בַּמַּס' עֵרְכִין (דף טו ע"ג), וז"ל, כֹּל הַמְּסַפֵּר לְשׁוֹן הָרַע כּוֹפֵר בְּעִיקַר, וְעוֹד מוֹבָא שֶׁם, סִיפֵר אֵין לוֹ תַּקְנָה, שֶׁכֵּבֵר כְּרַתוֹ דּוּד בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ וכו'). בְּגִין דְּכִתִּיב לְפִי שֶׁכָּתוּב "יִכְרַת ה' כָּל שְׁפָתֵי חַלְקוֹת לְשׁוֹן מְדַבְּרַת גְּדוּלוֹת" אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלִשׁוֹנָנוּ נִגְבִּיר בְּלִשׁוֹנֵינוּ הַמְּדַבְּרַת גְּדוּלוֹת נִגְבִּיר עַל הַכֹּל, שְׁפָתֵינוּ אֲתָנוּ הֲלֹא שְׁפָתֵינוּ בְּרִשׁוֹתֵינוּ וְנוֹכֵל

סֵפֶר הַקְּב"ה אֵינוֹ מוֹחֵל עַל עוֹן לְשׁוֹן הָרַע הַזֶּה־רַח"ל כֹּה

אֲתָנוּ מִי אֲדוֹן לָנוּ, תָּא חֲזִי, כִּמָּה עֲבַד הָהוּא לִישָׁנָא בִישָׂא, גָּזַר עַל אֲבַהֲתָנָא דְלָא יִיעוּל לְאַרְעָא, וּמִיתוּ אֵינּוֹן דְאַמְרוּ, וְאַתְגָּזַר בְּכִיָּה לְדַרְי דְרִין, (כֹּל שֶׁפֶן הֶכָא דְאַפִּיקוּ לִישָׁנָא בִישָׂא עַל פְּלָא), כְּבִיכּוֹל פִּיּוֹן דְאַפִּיקוּ עַל אַרְעָא קְדִישָׂא, כְּאִילוּ אֲפִיקוּ עֲלֵיהּ, בְּגִין כֶּף קִנְי קְדִישָׂא בְרִיף הוּא עַל דָּא, (כְּלוֹמַר קִנְי לְשִׁמְיָה), וְקִאִימוּ יִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ לְאַשְׁתַּצָּאָה מַעֲלָמָא, אֲלִמְלָא בְּעוֹתִיָּה דְמֹשֶׁה.

מתוק מדבש

לדבר בו כרצונינו, מִי אֲדוֹן לָנוּ כְּלוֹמַר הֵלֵא אֵין אֲדוֹן לָנוּ, וּבִזָּה כִּפְרוּ בְּעִיקַר רַח"ל, כֹּל שֶׁפֶן הֶכָא דְאַפִּיקוּ לִישָׁנָא בִישָׂא עַל פְּלָא כֹּל שֶׁכֵּן כֹּאן הַמְּרַגְלִים שֶׁהוֹצִיאוּ לְשׁוֹן הָרַע עַל הַכֹּל, כִּי כְּבִיכּוֹל פִּיּוֹן דְאַפִּיקוּ עַל אַרְעָא קְדִישָׂא כְּבִיכּוֹל כִּיּוֹן שֶׁהוֹצִיאוּ לְשׁוֹן הָרַע עַל אַרְץ הַקְּדוּשָׁה, כְּאִילוּ אֲפִיקוּ עֲלֵיהּ נִחְשַׁב לָהֶם כְּאִילוּ הוֹצִיאוּ עַל הַשְּׂכִינָה הַשּׁוֹרָה שֶׁם, בְּגִין כֶּף קִנְי קְדִישָׂא בְרִיף הוּא עַל דָּא וְלִכְךָ קִנָּא הַקְּב"ה בְּשִׁבִיל הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ וְקִנָּא לְאִשְׁתּוֹ כְּבִיכּוֹל, וְכַמ"ש וְקִנָּאתִי לְצִיּוֹן קִנָּאה גְדוּלָה, תָּא חֲזִי, כִּמָּה עֲבַד הָהוּא לִישָׁנָא בִישָׂא בָּא וְרָאָה כִּמָּה רַעוּת עִשָּׂה וְגַרְם הַלְשׁוֹן הָרַע שֶׁל הַמְּרַגְלִים, גָּזַר עַל אֲבַהֲתָנָא דְלָא יִיעוּל לְאַרְעָא נִגְזַר עַל אֲבוֹתֵינוּ שֶׁהֵם דוֹר הַמְּדַבֵּר שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ לְאַרְץ, וּמִיתוּ אֵינּוֹן דְאַמְרוּ וְהַמְּרַגְלִים שֶׁאֲמָרוּ אֵת הַלְשׁוֹן הָרַע מִתּוֹ מִיד, וְאַתְגָּזַר בְּכִיָּה לְדַרְי דְרִין וְנִגְזַר בְּכִיָּה לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, כִּי אִזּוּ הִיא לַיִל תִּשְׁעָה בָּבַב, שְׁבָאוֹתוֹ יוֹם נִחְרְבוּ הַשְּׁנַי בְּתֵי מִקְדָּשׁוֹת (כַּמְּצוּרֵי נִמְס' מַעֲנִית דִּף כַּט ע"א), וְקִאִימוּ יִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ לְאַשְׁתַּצָּאָה מַעֲלָמָא וְעַמְדוֹ יִשְׂרָאֵל כּוֹלֵם הַכְּלוֹת וְהַשְּׂמֵד מִן הָעוֹלָם, אֲלִמְלָא בְּעוֹתִיָּה דְמֹשֶׁה אִם לֹא תִפְלְתּוּ שֶׁל מֹשֶׁה, שְׁבַתְּפַלְתּוֹ הָאֵרִיךְ זְמַן מִיתַתֶּם בַּהֲמִשְׁךְ אַרְבַּעִים שָׁנָה, וְלֹא מִתּוֹ כּוֹלֵם יַחַד בְּמַגְפָּה, וְגַם רַק הָאֲנָשִׁים הַגְּדוּלִים שֶׁלְּמַעַלָּה מַעֲשִׂרִים שָׁנָה מִתּוֹ. (רַמ"ק וְהַגְּרָ"ל)

מאמר גודל עון המכנה שם לחבירו בשם גנאי

(ח) תָּאנָא, יִשְׂרָאֵל אֶקְרוּן קֹדֶשׁ, וּבִגִּין דְּאֵינוּן קֹדֶשׁ, אָסִיר לִיהּ לְאֵינְשׁ לְמִקְרֵי לְחֻבְרִיהּ בְּשֵׁמָא דְגֵנָאי, וְלֹא לְכַנְאָה שְׂמָא לְחֻבְרִיהּ, וְעַנְשִׂיהּ סְגִי, וְכָל שְׂפָן בְּמַלִּין אַחְרָנִין, תָּאנָא פְּתִיב נְצוּר (תהלים לד יד) נְצוּר לְשׁוֹנֵךְ מַרְעַע וְגו', מַהוּ מַרְעַע, דְּבִגִּין לִישְׁנָא בִישָׂא מַרְעִין נְחֻתִין לְעֵלְמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל מֵאן דְּקָרִי לְחֻבְרִיהּ בְּשֵׁמָא דְלִית בֵּיהּ, וְגַנֵּי לִיהּ, אֲתַפְּס בְּמַה דְלִית בֵּיהּ, דְּאָמַר רַבִּי חֵיָא אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כָּל

מתוק מדבש

"מאמר גודל עון המכנה שם לחבירו בשם גנאי" ומבואר בו כי ישראל נקראו קדש ולכן אסור לאדם לכנות שם לחברו. ומבאר כי המכנה שם רע לחבירו, הרי דיבר עליו לשון הרע, ונענש על עוונות חברו שדיבר עליו, כי נחשבים לו עוונות חברו כאלו הוא עשאו.

(מקור המאמר זוהר פרשת משפטים דף קכז ע"א, ונציאור מסוק מדנש כרך ו עמ' תניה-תרנו)

תָּאנָא יִשְׂרָאֵל אֶקְרוּן קֹדֶשׁ לַמְדֵנוּ שִׁישְׂרָאֵל נִקְרָאִים קֹדֶשׁ, וּבִגִּין דְּאֵינוּן קֹדֶשׁ אָסִיר לִיהּ לְאֵינְשׁ לְמִקְרֵי לְחֻבְרִיהּ בְּשֵׁמָא דְגֵנָאי וּלְפִי שְׁהֵם קֹדֶשׁ אֲסוּר לְאָדָם לְקִרְוֹא לְחֻבְרוֹ בְּשֵׁם גֵנָאי, וְלֹא לְכַנְאָה שְׂמָא לְחֻבְרִיהּ וְלֹא לְכַנּוֹת שֵׁם לְחֻבְרוֹ, וְעַנְשִׂיהּ סְגִי וְעַנְשׁוֹ גְדוּל, כִּי שֵׁם גֵנָאי הוּא מֵהַחִיצוֹנִים, וְהַמְכַנֵּה שֵׁם רַע לְחֻבְרוֹ נִחְשָׁב כְּאִילוֹ מְשַׁלֵּיט כַּח הָרַע וּמְלַבֵּישׁ הַקֹּדֶשׁ בְּטִמָּא, וְגוּרָם אַחִיזוֹת הַחִיצוֹנִים בְּמַדְרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, וְלִכְךָ עוֹנְשׁוֹ גְדוּל, וְכָל שְׂפָן בְּמַלִּין אַחְרָנִין וְכָל שִׁכְן שְׁצִירָךְ לְהַזְהֵר שְׁלֹא לְצַעַר אֶת חֻבְרוֹ בְּדַבְרִים אַחֲרֵים, דְּהֵיִינוּ שְׁלֹא יִסְפַּר עֲלֵיו לְשׁוֹן הָרַע וְכַדּוּמָה, וְרַאִיָּה לְדַבְרֵי תָּאנָא פְּתִיב נְצוּר לְשׁוֹנֵךְ מַרְעַע וְגו', מַהוּ מַרְעַע מַה כּוֹנֵת הַפְּסוּק, וְאָמַר דְּבִגִּין לִישְׁנָא בִישָׂא מַרְעִין נְחֻתִין לְעֵלְמָא כִּי בְּשִׁבִיל לְשׁוֹן הָרַע מַחְלוֹת יוֹרְדוֹת לְעוֹלָם, כִּי הַנַּחֵשׁ הַנִּקְרָא רַע מִתְחַזֵּק בְּלְשׁוֹן הָרַע וּמִבִּיא פּוֹרְעֵנוּת לְעוֹלָם, לִכְן נְצוּר לְשׁוֹנֵךְ מַרְעַע שְׁלֹא יִשְׁלוֹט עַל יָדְךָ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל מֵאן דְּקָרִי לְחֻבְרִיהּ בְּשֵׁמָא דְלִית בֵּיהּ וְגַנֵּי לִיהּ כָּל מִי שְׁקוּרָא לְחֻבְרוֹ בְּשֵׁם רַע שְׂאִין בּוֹ וּמְבֹזָה אוֹתוֹ, אֲתַפְּס בְּמַה דְלִית בֵּיהּ הוּא נִתְפַּס וְנִעֲנַשׁ בְּדַבְרֵי שְׂאִין בּוֹ, כִּי הַמְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע עַל חֻבְרוֹ גּוֹרָם לְנִכּוֹת מֵהָעוֹנוֹת שֶׁל מִי שְׁדִיבֵר עֲלָיו וְנִחְשָׁבִים עַל שֵׁם הַמְדַבֵּר וְנִתְפַּס עֲלֵיהֶם כְּאִילוֹ הוּא עֲשָׂאֵם, נִמְצָא שְׁנִתְפַּס בְּמַה שְׂאִין בּוֹ, וְעוֹד דְּאָמַר רַבִּי חֵיָא אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כָּל מֵאן דְּקָרִי לְחֻבְרִיהּ רְשָׁע כָּל מִי שְׁקוּרָא

ספר גודל עון המכנה שם לחבירו בשם גנאי **הזהר** כז
מאן דקרי לחבריה רשע, נחתין ליה לגיהנם, ונחתין ליה לעלעוי, פר
אינון חציפין דאורייתא, דשרי ליה לאיניש למקרי להו רשע.

ההוא גברא דלייט לחבריה, אעבר רבי ייסא, אמר ליה פרשע עבדת,
אתייה לקמיה דרבי יהודה, אמר ליה רשע לא קאמינא ליה,
אלא פרשע, דאחזי מלוי פרשע, ולא אמינא דאיהו רשע, אתא רבי
יהודה ושאל לעובדא קמיה דרבי אלעזר, אמר ליה ודאי לא אתחייב,
מנלן, דכתיב (איכה ב ה) הִיָּה יְהוָה פְּאוֹיֵב, וְלֹא אוֹיֵב, דאי לאו הכי,
לא אשתאר מישראל גזעין בעלמא, פגוונא דא (שם א א) הִיָּתָה פְּאֻלְמָנָה,
וְלֹא אֻלְמָנָה, פְּאֻלְמָנָה דְאָזִיל בַּעֲלָה לַעֲבָרָא דִּימָא וּמְחַפְּאֵת לִיָּה.

מתוק מדבש

לחברו רשע, נחתין ליה לגיהנם מורידים אותו לגיהנם אפילו שלא עשה שום עון אחר
כדי שיצטרך ליכנס לגיהנם, ושם ונחתין ליה לעלעוי יורדים עמו ללחיו כלומר שמכים
אותו וסוטרם אותו על פניו, פר אינון חציפין דאורייתא דשרי ליה לאיניש למקרי
להו רשע חוץ מאלו חצופים שמתחצפים כנגד התורה שמותר לאדם לקראם רשע.

ומביא על זה עובדא, ואמר ההוא גברא דלייט לחבריה איש אחד היה מקלל את
חברו, אעבר רבי ייסא אמר ליה פרשע עבדת עבר שם רבי ייסא ואמר לו
עשית כרשע, אתייה לקמיה דרבי יהודה בא המקלל לפני רבי יהודה לדון עם רבי
ייסא על שקרא לו רשע, אמר ליה רבי ייסא לרבי יהודה, רשע לא קאמינא ליה
אלא פרשע לא אמרתי לו שהוא רשע אלא כרשע, דאחזי מלוי פרשע, ולא אמינא
דאיהו רשע שבקלתו הראה מעשיו כרשע אבל לא אמרתי שהוא רשע, אתא רבי
יהודה ושאל לעובדא קמיה דרבי אלעזר בא רבי יהודה ושאל על מעשה זה לפני
רבי אלעזר, אמר ליה ודאי לא אתחייב אמר לו ודאי אינו חייב רבי ייסא על שאמר
לו כרשע, מנלן מנין לנו דבר זה, דכתיב הִיָּה ה' פְּאוֹיֵב כלומר דומה לאויב ולא
אויב כי הוא אוהב עמו ישראל, דאי לאו הכי שאם לא היה כן, אלא הקב"ה נעשה
אויב לבני ישראל ח"ו, לא אשתאר מישראל גזעין בעלמא לא היה נשאר מישראל
שורש בעולם, פגוונא דא כעין זה מה שכתוב הִיָּתָה פְּאֻלְמָנָה, וְלֹא אֻלְמָנָה שבעלה
מת, אלא פְּאֻלְמָנָה דְאָזִיל בַּעֲלָה לַעֲבָרָא דִּימָא וּמְחַפְּאֵת לִיָּה כאלמנה שבעלה הלך
לעבר הים ומחכה עליו.

המדבר לה"ר יורד לגיהנם

(ט) **בְּהַאי מְדוֹר, דְּנִין לְאוֹתָן** (איוב ל ד) **שְׁקוּטְפִין מְלוּחַ עֲלֵי שִׁיחַ,**
הַמְפָּסִיקִים דְּבָרִים שְׁנַתְּנוּ בְּלוּחוֹת, עֲלֵי שִׁיחָה בְּטִילָה, וְאוֹתָם
שְׂאִינָן נוֹהֲגִין כְּבוֹד בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, וְאִין דְּנִין בְּמָקוֹם הַזֶּה לְמַבְזָה
תְּלָמִיד חֲכָם, פִּי דְנִין אוֹתוֹ בְּטִיט הַיּוֹן.

וּבְמְדוֹר הָרֵאשׁוֹן מוֹרִידִין וְדִנִּין הַמְבַזָּה תְּלָמִידֵי חֲכָמִים בְּלָבוּ, אָף עַל
פִּי שְׁכַפְדּוּם לְפָנֵי אַחֲרִים, וְהַמְקַלֵּל חֲרָשׁ, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם, וְהַעוֹבֵר
אַחֲרֵי בֵית הַפְּנִסָּת בְּשַׁעָה שְׁהַצִּיבוּר מִתְּפַלְלִים, וְהַמְסַפֵּר שְׁבַח חֲבֵרוֹ
בְּפָנֵי מִי שְׁשׁוֹנְאִים אוֹתוֹ לְרַעָה, וְעַל אֲבָק לְשׁוֹן הָרַע, וְכֹל אֱלוֹ וְכִיּוֹצֵא
בָּהֶם, נִידוּנִין בְּמְדוֹר הָרֵאשׁוֹן.

מתוק מדבש

"המדבר לה"ר יורד לגיהנם" ומבואר בו כי במדור הראשון שבגיהנם נדונים המספרים אבק לשון הרע. ובמדור השני שבגיהנם נדונים המספרים אחר מיתתן של תלמידי חכמים. ובמדור השלישי שבגיהנם נדונים המדברים לשון הרע.

(מקור המאמר זוהר חדש מדרש רות דף לו ע"א, וצניאור מתוק מדבש כרך ג עמ' טיט-מכא)

עתה מבאר את מי דנים במדור הראשון שבגיהנם, ואמר **בְּהַאי מְדוֹר** בזה המדור הראשון, **דְּנִין לְאוֹתָן שְׁקוּטְפִין מְלוּחַ עֲלֵי שִׁיחַ** (פירוש הפשוט, אלו ההולכים במדבר לפעמים תולשים למאכלם עשב הנקרא מלוח הגדלים על אילן הנקרא שיח), ולפי הדרוש פירושו שדנים לאלו **הַמְפָּסִיקִים דְּבָרִים** דהיינו דברי התורה **שְׁנַתְּנוּ בְּלוּחוֹת, עֲלֵי שִׁיחָה בְּטִילָה,** (כמובא במס' חגיגה (דף יב ע"ג), אמר רבי לוי, כל הפוסק מדברי תורה, ועוסק בדברי שיחה, מאכילין אותו גחלי רתמים, שנאמר (איוב ל ד) ושורש רתמים לחמם). וגם דנים שם **וְאוֹתָם שְׂאִינָן נוֹהֲגִין כְּבוֹד בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, וְאִין דְּנִין בְּמָקוֹם הַזֶּה לְמַבְזָה תְּלָמִיד חֲכָם, פִּי דְנִין אוֹתוֹ בְּטִיט הַיּוֹן** (בהגהות הגר"ש כתב, שצ"ל בְּאַרְץ תַּחְתִּית).

וּבְמְדוֹר הָרֵאשׁוֹן מוֹרִידִין וְדִנִּין הַמְבַזָּה תְּלָמִידֵי חֲכָמִים בְּלָבוּ, אָף עַל פִּי שְׁכַפְדּוּם לְפָנֵי אַחֲרִים. וְהַמְקַלֵּל חֲרָשׁ, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם כגון המקלל חברו שלא בפניו. וכן דנים **וְהַעוֹבֵר אַחֲרֵי בֵית הַפְּנִסָּת, בְּשַׁעָה שְׁהַצִּיבוּר מִתְּפַלְלִים** (עין מס' נרכות דף ו ע"ג). **וְהַמְסַפֵּר שְׁבַח חֲבֵרוֹ בְּפָנֵי מִי שְׁשׁוֹנְאִים אוֹתוֹ** ומכוין לרעה כי מתוך שבחו יספרו שונאיו בגנותו. **וְעַל אֲבָק לְשׁוֹן הָרַע. וְכֹל אֱלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם, נִידוּנִין בְּמְדוֹר הָרֵאשׁוֹן** של הגיהנם.

המדור השני, הוא נקרא שחת, והוא אש ירוקה, ואין שם פי אם חושף, ואין שם רחמים כלל, ושם דנין כל המספרין אחר מטתן של תלמידי חכמים, והמלפין פני חברו ברבים ואפילו בהלכה, שלא ללמוד ממנו, והמתגאה שלא לשם שמים, והמתכבד בקלון של חברו, והיודע בחברו שיכפשל בדברים או בהלכה אחת, והם בעיר אחת, ואינו מודיעו קודם שיכפשל, וישמח הוא או אחרים, ומי שיש לו בית הפנסת בעירו ואינו נכנס בה להתפלל, ומי שאינו נח לחברו בהלכה, והאוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה, והמגביה ידו על חברו אף על פי שלא הפהו, ומי שמקלל בשחוק לחברו, בענין שיגיע לו בושת, כל אלו נדונים שם במדור זה, וכל פיוצא בהם.

מתוק מדבש

המדור השני של הגיהנם הוא נקרא שחת, והוא אש ירוקה, ואין שם פי אם חושף, ואין שם רחמים כלל. ושם דנין כל המספרין אחר מטתן של תלמידי חכמים שמספרים דברי גנות על תלמיד חכם שמת (עיין זמס' נרכות דף יט ע"ב). והמלפין פני חברו ברבים (עיין זמס' זנא מניעא דף נח סוע"ב) ואפילו בהלכה, שלא ללמוד ממנו כדי שאחרים לא ילמדו ממנו, והמתגאה שלא לשם שמים, והמתכבד בקלון של חברו שמבזה את חברו ובוזה מראה את שבחו וגדולתו. והיודע בחברו שיכפשל בדברים או בהלכה אחת, והם בעיר אחת, ואינו מודיעו קודם שיכפשל, וישמח הוא או אחרים (כמובא במס' ברכות (דף כח ע"ב), שצריך להתפלל בכניסתו לבית המדרש, ולא ישלחו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם). ומי שיש לו בית הפנסת בעירו ואינו נכנס בה להתפלל (כמובא שם (דף ח ע"ב), כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע). ומי שאינו נח לחברו בהלכה (כמובא במס' שבת (דף סג ע"ב), שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא שומע לקולן וכו', ואם אין עושין כן גורמין לשכינה שתסתלק מישראל). והאוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה (עיין רמב"ם ה' משונה פ"ד ה"ב, שמנה לזה בכלל הדברים המונעים את התשובה, לפי שאין האדם חושב לחטא, ואינו נותן דעתו לשוב). והמגביה ידו על חברו להכותו, אף על פי שלא הפהו נקרא רשע (כמבואר זמס' סנהדרין דף נח ע"ב). ומי שמקלל בשחוק לחברו בענין שיגיע לו בושת. כל אלו נדונים שם במדור זה השני, וכל פיוצא בהם וכל הדומים לעונות הנזכרים גם הם נדונים במדור השני.

הַמְדוֹר הַשְּׁלִישִׁי, הוּא נִקְרָא דוּמָה, וְשֵׁם נְדוּנִים כָּל אוֹתָן גְּסֵי הָרוּחַ, הַמְתַּגָּאִים בְּלִפְנֵי בְּהִלְכָה לְפָנֵי הָעַם שְׁלֹא לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְהַמְסַפְּרִים לְשׁוֹן הָרַע, וְהַמְגִיִּס לְבוֹ בְּהוֹרָאָה, וְהַדֵּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף חוֹבָה, וְהַמְלֹוּה בְּרַבִּית, וְהַמְגַלָּה פָּנִים בַּתּוֹרָה שְׁלֹא בְּהִלְכָה, וּמִי שְׁאִינוֹ עוֹנָה אֶמֶן אַחַר הַמְבָרָךְ, וּמִי שְׁעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ פִּיִּסְקִי פִּיִּסְקִי, כְּגוֹן הַמְסַפֵּר בַּתְּפִלָּתוֹ, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר דְּבַר אַחַר וְחוֹזֵר וּמְפַסֵּיק, וְהוּא נִקְרָא פִּיִּסְקִי פִּיִּסְקִי, וְהַמְתַּלְוֹצֵץ עַל חֲבֵרוֹ וְעַל הַזֶּקֶן שְׁשִׁכַח תְּלַמּוּדוֹ, וְהַרוֹאֶה דְּבַר עֲרוּהַ בַּחֲבֵרוֹ וְאִינוֹ מוֹדִיעוֹ בֵּינוֹ לְבֵינוֹ, כָּל אֵלֶּה נְדוּנֵין שָׁם, וְכָל פִּיוֹצֵא בָּהֶם.

מתוק מדבש

הַמְדוֹר הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל הַגִּיחֵנִם, הוּא נִקְרָא דוּמָה, וְשֵׁם נְדוּנִים כָּל אוֹתָן גְּסֵי הָרוּחַ, הַמְתַּגָּאִים בְּלִפְנֵי כַּשְׁדוּרִשִׁים בְּהִלְכָה לְפָנֵי הָעַם שְׁלֹא לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵלָּה לְהַרְאוֹת אֶת גְּדוּלְתָם וּמַעֲלָתָם. וְהַמְסַפְּרִים לְשׁוֹן הָרַע. וְהַמְגִיִּס לְבוֹ בְּהוֹרָאָה שְׁמוּרָה הוֹרְאוֹת בְּלִי עֵיוֹן וּמַתִּינוֹת, וּבְלִי יְרָאָה וּפְחָד. וְהַדֵּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף חוֹבָה וְעוֹבֵר עַל לֹא שֶׁל (וִיקְרָא יֵט טו) בְּצַדֵּק תִּשְׁפּוֹט עִמִּיתְךָ. וְהַמְלֹוּה בְּרַבִּית. וְהַמְגַלָּה פָּנִים בַּתּוֹרָה שְׁלֹא בְּהִלְכָה. וּמִי שְׁאִינוֹ עוֹנָה אֶמֶן אַחַר הַמְבָרָךְ (וּמַנְוֹל עוֹנֵטוֹ נִאֲרִיכּוֹת נֹזֵה פֶּרֶשֶׁת וַיִּלֵּךְ דָּף רַפּוֹ רַע"ב), וּמִי שְׁעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ פִּיִּסְקִי פִּיִּסְקִי, כְּגוֹן הַמְסַפֵּר בַּתְּפִלָּתוֹ בְּדַבְרֵי חוּל, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר דְּבַר אַחַר בַּתְּפִילָּה, וְאַחַר כֵּךְ וְחוֹזֵר וּמְפַסֵּיק, וְהוּא נִקְרָא פִּיִּסְקִי פִּיִּסְקִי. וְהַמְתַּלְוֹצֵץ עַל חֲבֵרוֹ, וְכֵן הַמְתַּלְוֹצֵץ וְעַל הַזֶּקֶן שְׁשִׁכַח תְּלַמּוּדוֹ בְּאוֹנוֹס (כְּמוֹבָא בְּמַס' בְּרִכּוֹת (דף ט ע"ג), שְׁאֵמֵר רִיב"ל לְבַנְיָו, הוֹזְהָרוֹ בּוֹקֵן שְׁשִׁכַח תְּלַמּוּדוֹ מַחֲמַת אוֹנוֹסוֹ, פֶּרֶש"י שְׁחַלָּה אוֹ שְׁנַחֵק בְּדוּחַק מְזוֹנּוֹת הוֹזְהָרוֹ בּוֹ לְכַבְדּוֹ). וְהַרוֹאֶה דְּבַר עֲרוּהַ בַּחֲבֵרוֹ וְאִינוֹ מוֹדִיעוֹ וּמוֹכִיחוֹ בֵּינוֹ לְבֵינוֹ. כָּל אֵלֶּה נְדוּנֵין שָׁם בַּמְדוֹר הַשְּׁלִישִׁי שְׁבַגִּיחֵנִם, וְכָל פִּיוֹצֵא בָּהֶם וְעַל כָּל הָעוֹנוֹת הַדּוּמִים לְהַנּוֹכְרִים.

המדבר לה"ר מעורר קטרוג

(י) מא"ף וְחַמ"ה אֵלֶיךָ נִפְקִין כַּמָּה אֶלְפֵי וְכַמָּה רַבְבָּן, וְכִלְהוּ נִפְקֵי וְשֶׁאֲרָן עֲלֵייהוּ דְבַנֵי נֶשָׂא אֵינֻן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרֵייתָא אוּ דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּמַלְי דְּמִצְוָה וְאֶזְלֵי בְּאַרְחָא דְּמִצְוָה, בְּגִין דִּיתְעַצְבוּן וְלֹא יַחְדוּן בְּהָ, וּמִתְרִין אֵלֶיךָ דְּחִיל מִשָּׁה כַּד חָאבוּ יִשְׂרָאֵל וְנַחֲתִית מִן טוֹרָא, דְּכַתִּיב (דברים ט יט) פִּי יִגְרָתִי מִפְּנֵי הָאֵף וְהַחֲמָה.

תַּחֲוֹת אֵלֶיךָ אֵית רַוְחָא חֲדָא דְּקֵימָא עַל כָּל אֵינֻן מְאָרֵי דְּלִישְׁנָא בִישָׂא, דְּכַד מִתְעָרֵי בְּנֵי נֶשָׂא בְּלִישְׁנָא בִישָׂא, אוּ הֵהוּא כַּד נֶשָׂא

מתוק מדבש

"המדבר לה"ר מעורר קטרוג" ומבואר בו כי המדבר לשון הרע מעורר את הממונים על מלאכי החבלה, שעולים בכח דבורו לקטרג ולעורר מיתה וחרב והרג בעולם. ומבאר כי הנחש העליון עם כל חילותיו מתעוררים בהיכלות הטומאה לקטרג ולפעול דין. ומבאר עוד כי סוד הפשטת עורות הנחשים בעולם הרומז להתפשטות הקטרוג ולהתעוררות הדין תלוי בכח מספרי לשון הרע. אכן לעומת זה הנה המדבר בדברי תורה גורם לעורר את הקדושה ומשפיע הארות טובות בעולם.

(מקור המאמר זוהר פרשת פקודי זיהיכלות דף רסד ע"ג - רסא ע"א, וצנז'ור ממוק מדנש כחך ט עמ' תקמו-תקן)

מא"ף וְחַמ"ה אֵלֶיךָ נִפְקִין כַּמָּה אֶלְפֵי וְכַמָּה רַבְבָּן מֵאֵלֵי הַב' רַוְחֹת אֵיף וְחַמ"ה יוֹצֵאִים כַּמָּה אֶלְפִים וְכַמָּה רַבְבוֹת מֵאֵלֵי חַבְלָה, וְכִלְהוּ נִפְקֵי וְשֶׁאֲרָן עֲלֵייהוּ דְּבַנֵי נֶשָׂא וְכוּלָם יוֹצֵאִים וְשׁוֹרִים עַל בְּנֵי אָדָם אֵינֻן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוֹרֵייתָא, אוּ דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּמַלְי דְּמִצְוָה, וְאֶזְלֵי בְּאַרְחָא דְּמִצְוָה עַל אֵלֵי שְׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָה, אוּ שְׁעוֹסְקִים בְּמִצְוֹת, אוּ שְׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ לְקִיִּים אִיזוּ מִצְוָה, בְּגִין דִּיתְעַצְבוּן וְלֹא יַחְדוּן בְּהָ כְּדִי שִׁיתְעַצְבוּ וְלֹא יִשְׁמַחוּ בְּלִימוּד הַתּוֹרָה וּבְקִיּוּם הַמִּצְוָה שְׁעוֹסְקִים בְּהֵם, שְׁצִרִיכִים לְקִיִּימָם בְּשִׂמְחָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָאֵל מִשְׁמַחֵי לָב. וּמִתְרִין אֵלֶיךָ דְּחִיל מִשָּׁה כַּד חָאבוּ יִשְׂרָאֵל וְנַחֲתִית מִן טוֹרָא וּמִב' רַוְחֹת אֵלֵי יִרָא וּפְחַד מִשָּׁה כְּשִׁחְטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָה, וְרָאָה אוֹתָם בְּרַדְתוֹ מִן הָהָר דְּכַתִּיב פִּי יִגְרָתִי מִפְּנֵי הָאֵף וְהַחֲמָה (עיין מס' מריס דף לז ע"א).

תַּחֲוֹת אֵלֶיךָ אֵית רַוְחָא חֲדָא מִשְׁלַת אֵלֵי הַב' רַוְחֹת שֶׁל אֵיף וְחַמָּה יֵשׁ רוּחַ אַחַד, דְּקֵימָא עַל כָּל אֵינֻן מְאָרֵי דְּלִישְׁנָא בִישָׂא הָעוֹמֵד וּמְמוֹנָה עַל כָּל אוֹתָם בְּעַלֵי לְשׁוֹן הָרַע, דְּכַד מִתְעָרֵי בְּנֵי נֶשָׂא בְּלִישְׁנָא בִישָׂא כִּי כְּשִׁבְנֵי אָדָם מִתְעוֹרְרִים לְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע עַל אַחֲרִים, אוּ הֵהוּא כַּד נֶשָׂא דְּאֶתְעַר בְּלִישְׁנָא בִישָׂא אוּ אֶפִּילוּ אָדָם אַחַד מִתְעוֹרְרֵי

דַּאתְעַר בְּלִישְנָא בִישָא, כְּדִין אַתְעַר הַאי רוּחָא בִישָא מְסַאבָא דְלַעִילָא
 דְאַקְרִי סכסיכ"א, וְאִיהוּ שְאָרִי עַל הַהוּא אַתְעַרוּתָא דְלִישְנָא בִישָא
 דְשָארוּ בִיהּ בְנֵי נֶשָא, וְאִיהוּ עָאֵל לַעִילָא, וְגָרִים בְּהַהוּא אַתְעַרוּ דְלִישְנָא
 בִישָא מוּתָא וְחַרְבָא וְקַטוּלָא בְעַלְמָא.

ווי לאינזון דמתערי להאי סטרָא בישָא וְלֹא נְטְרִי פּוּמִיִּיהוּ וְלִישְנָהוּן,
 וְלֹא חֲשָשִׁי עַל דָּא, וְלֹא יְדַעִי דְהָא בְּאַתְעַרוּ דְלַתְתָּא תְּלִיא אַתְעַרוּ
 דְלַעִילָא בִּין לְטַב בִּין לְבִישׁ.

תָּא חֲזִי, כְּדִ הַאי אַתְעַרוּ דְלִישְנָא בִישָא אַתְעַר לְתַתָּא, כְּדִין הַאי נַחֲשׁ
 עַקְלָתוֹן סְלִיק קְשָקְשׁוּי, וְאוּקִים לֹון בְּסְלִיקוּ, וְאַתְעַר מְרִישָא וְעַד
 רְגְלוּי, וְכַד קְשָקְשׁוּי סְלִיקוּ וּמַתְעַרִי, כְּדִין כָּל גּוּפָא אַתְעַר, קְשָקְשׁוּי
 אֲלִין אִינוֹן כָּל גְּרָדִינֵי נִימוּסִין דְלִבְר, וְכֻלְהוּ מַתְעַרִי וְאַחַדִּין בְּהַהוּא

מתוק מדבש

לדבר לשון הרע, כְּדִין אַתְעַר הַאי רוּחָא בִישָא מְסַאבָא דְלַעִילָא דְאַקְרִי אוּ מַתְעוּר
 זֶה הַרוּחַ רַע הַטְמֵא שְלַמְעֵלָה הַנִּקְרָא בְשֵׁם סכסיכ"א, וְאִיהוּ שְאָרִי עַל הַהוּא אַתְעַרוּתָא
 דְלִישְנָא בִישָא דְשָארוּ בִיהּ בְנֵי נֶשָא וְהוּא שׁוּרָה עַל הַתְעוּרׁוּתָא הַהוּא שֶׁל הַלְשׁוֹן הַרַע
 שֶׁהַתְחִילוּ בְנֵי אָדָם לְדַבֵּר, וְאִיהוּ עָאֵל לַעִילָא וּבְכַח זֶה הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה לְקַטְרֵג, וְגָרִים
 בְּהַהוּא אַתְעַרוּ דְלִישְנָא בִישָא מוּתָא וְחַרְבָא וְקַטוּלָא בְעַלְמָא וְגוּרָם עַל יַדִּי הַהַתְעוּרׁוּתָא
 שֶׁל הַלְשׁוֹן הַרַע, מִיתָה וְחַרְבַּ וְהַרְגַּ בְּעוֹלָם.

ווי לאינזון דמתערי להאי סטרָא בישָא אוי לאותם בני אדם שמעוררים את הצד הרע
 הַזֶּה, וְלֹא נְטְרִי פּוּמִיִּיהוּ וְלִישְנָהוּן וְלֹא חֲשָשִׁי עַל דָּא וְאִינִם שׁוּמְרִים אַתְּ פִּיהֶם
 וְלִשׁוֹנָם וְאִינִם חוֹשְׁשִׁים עַל אִיסוּר לְשׁוֹן הַרַע, וְלֹא יְדַעִי דְהָא בְּאַתְעַרוּ דְלַתְתָּא תְּלִיא
 אַתְעַרוּ דְלַעִילָא בִּין לְטַב בִּין לְבִישׁ וְאִינִם יוֹדְעִים כִּי בַּהַתְעוּרׁוּתָא שְלַמְטָה תְלוּיָהּ
 הַתְעוּרׁוּתָא שְלַמְעֵלָה בִּין לְטוֹב וּבִין לְרַע.

תָּא חֲזִי, כְּדִ הַאי אַתְעַרוּ דְלִישְנָא בִישָא אַתְעַר לְתַתָּא בָּא וְרָאָה, כְּשֶׁהַתְעוּרׁוּתָא הַזֶּה
 שֶׁל לְשׁוֹן הַרַע מַתְעוּרׁוּתָא לְמַטָּה, כְּדִין הַאי נַחֲשׁ עַקְלָתוֹן סְלִיק קְשָקְשׁוּי אוּ הַנַּחֲשׁ
 עַקְלָתוֹן שֶׁהוּא הַנּוּקְבָא דְקַלִּיפָה מַעְלָה קְשָקְשׁוּי, שֶׁהֵם כַּחוּתִּי וְחַיִּלוּתִי כַדְלַקְמֵן, וְאוּקִים
 לֹון בְּסְלִיקוּ וּמַקִּים אוֹתָם שִׁיְהִי זְקוּפוֹת כְּלָפִי מַעְלָה כְּדִי לְקַטְרֵג, וְאַתְעַר מְרִישָא וְעַד
 רְגְלוּי וְעַל יַדִּי זֶה מַתְעוּר מְרָאשׁוּ וְעַד רְגְלוּי, כְּלוּמַר בְּכֹל בַּחִינוּתִי וּסְפִירוּתִי, וְכַד
 קְשָקְשׁוּי סְלִיקוּ וּמַתְעַרִי וְכַאֲשֶׁר קְשָקְשׁוּי עוֹלוֹת וּמַתְעוּרׁוּתָא, כְּלוּמַר כְּשַׁכַּחוּתִי וּמַחְנוּתִי
 מַתְעוּרִים, כְּדִין כָּל גּוּפָא אַתְעַר אוּ כֹל גּוּפוֹ שֶׁהוּא כֹל קוּמַת פְּרֻצוֹפּוֹ מַתְעוּר, וּמִפְּרֵשׁ
 קְשָקְשׁוּי אֲלִין אִינוֹן כָּל גְּרָדִינֵי נִימוּסִין דְלִבְר אֵלּוּ הַקְשָקְשִׁים הֵם כֹּל אוֹתָם הַמְּלַאכִים
 בְּעַלֵּי דִינִים הַחִיצוֹנִים שֶׁתַּחְתּוּי, וְכֻלְהוּ מַתְעַרִי וְאַחַדִּין בְּהַהוּא מְלָה בִישָא וְכוּלָם

מִלָּה בִּישָׂא, וּמִתְעַרְי לְגַבֵּי הַהוּא (ישעיה כו א) נַחֲשׁ בְּרִיחַ, כְּדִין כָּל גּוּפָא בִּישָׂא אֲתַעַר מְרִישִׁיה וְעַד רְגָלוֹי, בְּכָל הַנִּי הֵיכְלִין דְּקֶאֱמָרָן, וְכָל אֵינּוֹן קִשְׁקִשִׁין בְּהַהוּא גְלָדָא, נַחְתִּין לְתַתָּא, וְהַהוּא גְלָדָא אֲתַפְּשֵׁט מִנְיָה וְנַחֲתִית לְתַתָּא, וְגוּפָא סָלִיק וְאֲתַעַר לְמַהְרֵי דְלְטוּרָא לְעֵילָא.

תָּא חֲזִי, אָף עַל גַּב דְּזַמְנָא קְבִיעָא אִיהוּ לְכָל חוּיִין דְּעֵלְמָא לְאֲתַפְּשֵׁטָא מִשְׁכָּא דְלַהוֹן, לֹא מִתְפְּשֵׁי אֲלָא בְּזַמְנָא דְּמִתְעַרְי בְּלִישְׁנָא בִּישָׂא לְתַתָּא, וְכְדִין אֲתַעַר הַהוּא חוּיָא בִּישָׂא לְעֵילָא, וּפְשֵׁט מִשְׁפִּיָּה וְקִשְׁקִשׁוּי מִנְיָה, דָּא סָלִיק וְדָא נַחֲתִית, וְקִשְׁיָא עֲלִיָּה הַהוּא אֲתַפְּשֵׁטוּתָא דְּקִשְׁקִשׁוּי בְּמִשְׁפִּיָּה מְכַלָּא, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאֲתַפְּרֵשׁ מְזוּוּגִיָּה, דְּאֲלִמְלִי הָוָה

מתוק מדבש

מתעוררים ואוחזים בדיבור הרע ההוא של הלשון הרע, ומתערי לגבי ההוא נחש בריח ומתעוררים אצל הנחש בריח, שהוא הזכר דקליפה, והוא הס"מ, כְּדִין כָּל גּוּפָא בִּישָׂא אֲתַעַר מְרִישִׁיה וְעַד רְגָלוֹי אז כל גוף הרע של הנחש מתעורר מראשו ועד רגליו, כלומר כל הספירות של הדכורא והנוקבא דקליפה מתעוררות לקטרג על ישראל רח"ל, בְּכָל הַנִּי הֵיכְלִין דְּקֶאֱמָרָן בכל אלו ההיכלות שאמרנו, כלומר שעולים במדורין של הטומאה נגד ההיכלות דקדושה ושם מעוררים מדנים. וְכָל אֵינּוֹן קִשְׁקִשִׁין בְּהַהוּא גְלָדָא נַחְתִּין לְתַתָּא וכל אותם הקשקשים הקבועות בעורו של הנחש יורדים למטה, וְהַהוּא גְלָדָא אֲתַפְּשֵׁט מִנְיָה וְנַחֲתִית לְתַתָּא וגם העור שלו נפשט ממנו ויורד למטה, והיינו מחנותיו וחייליו נפרדים ממנו ומורידים למטה כדי לפעול דין בעולם, וְגוּפָא סָלִיק וְאֲתַעַר לְמַהְרֵי דְלְטוּרָא לְעֵילָא וגוף הנחש שהוא כל קומת פּרָצוּפּוּ עולה ומתעורר להיות מלשין ומשטין למעלה.

תָּא חֲזִי, אָף עַל גַּב דְּזַמְנָא קְבִיעָא אִיהוּ לְכָל חוּיִין דְּעֵלְמָא לְאֲתַפְּשֵׁטָא מִשְׁכָּא דְלַהוֹן בא וראה, אף על פי שיש זמן קבוע לכל הנחשים שבעולם להפשט את עורם מגופם, והוא אחת לשבע שנים (כמזכיר נפקי דרבי אליעזר סו"פ יד), עם כל זה לֹא מִתְפְּשֵׁי אֲלָא בְּזַמְנָא דְּמִתְעַרְי בְּלִישְׁנָא בִּישָׂא לְתַתָּא אינם מפשטים את עורם אלא בזמן שמתעוררים לדבר לשון הרע למטה, וְכְדִין אֲתַעַר הַהוּא חוּיָא בִּישָׂא לְעֵילָא ואז אחר שהנחשים למטה מתפשטים מעורם, מתעורר גם הנחש הרע ההוא למעלה, וּפְשֵׁט מִשְׁפִּיָּה וְקִשְׁקִשׁוּי מִנְיָה וּפּוּשֵׁט עוּרוֹ וְקִשְׁקִשׁוּי מִמְנוּ, שֶׁהֵם חֵיילוֹתָיו, דָּא סָלִיק וְדָא נַחֲתִית הַנְחֵשׁ עולה למעלה לקטרג, וחיילותיו יורדים למטה לפעול דין בעולם, וְקִשְׁיָא עֲלִיָּה הַהוּא אֲתַפְּשֵׁטוּתָא דְּקִשְׁקִשׁוּי בְּמִשְׁפִּיָּה מְכַלָּא וקשה עליו התפשטות קשקשיו עם עורו ממנו יותר מכל צער, מְאִי טַעְמָא מה טעם הדבר, בְּגִין דְּאֲתַפְּרֵשׁ מְזוּוּגִיָּה לפי שעל ידי זה הוא נפרד מבת זוגו, דְּאֲלִמְלִי הָוָה כִּלָּא בְּחַבּוּרָא חָדָא שאם היו כולם בחיבור אחד,

כֹּלָא בְּחִבּוּרָא חֲדָא, לֹא יְכַלִּין עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל לֹון, וְכֹלָא בְּגִין אֲתַעְרוּתָא דְלִישָׁנָא בִישָׂא דְלִתְתָא.

וְכַד חוּיִין דְלִתְתָא מִתְפַּשְׁטִי מֵהָהוּא מְשַׁכָּא, כְּדִין כָּל חַד וְחַד יְהִיב קָלָא, וְאֲתַעַר לְכֻמָּה חוּיִין דְקִיִּימִי בְּהָהוּא אֲתַר דְאֶקְרִי בּוּר, דְתַמְן כְּמָה נְחָשִׁין קִיִּימִין, וְכִלְהוּ דְלִטּוּרִין לְאֲתַעְרָא לְהָאִי חוּיָא רַבָּא, לְמַהוּי דְלִטּוּרָא עַל עֲלֵמָא, וְכֹלָא בְּגִין הָאִי אֲתַעְרוּ דְלִישָׁנָא בִישָׂא, כְּדִין קִיִּימָא אֲתַעְרוּתָא דִילִיָּה לְתַתָּא.

כְּגוּוּנָא דָּא מֵאֵן דְלַעֵי בְּאוּרִייתָא, כְּמָה אֵינּוּן דְאֶקְרוּן לְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ, דְמִתְחַבְּרִין וּמִתְעַרֵי אֲתַעְרוּתָא לְהָהוּא אֲתַר דְאֶקְרִי לְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ,

מתוק מדבש

לֹא יְכַלִּין עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל לֹון לֹא הִיוּ בְּנֵי הָעוֹלָם יְכוּלִים לְסַבּוֹל אוֹתָם, כְּלוּמַר שְׂרָאָה הַקַּב"ה שֶׁאִם הִזְכֵּר דְקַלִּיפָה לֹא יִתְפַּרֵשׁ מִבֵּת זִוּגוֹ, יַחֲרִיבוּ אֶת הָעוֹלָם ח"ו בְּכַח הַלְשׁוֹן הָרַע שֶׁל הַתַּחֲתוֹנִים, לְכֵן הַפְּרִיד הַקַּב"ה אֶת הַזִּכֵּר מִבֵּת זִוּגוֹ כְּדִי שִׁיחִיָּה קֶצֶת תִּיקוֹן לְהָעוֹלָם, וְעַם כָּל זֶה וְכֹלָא בְּגִין אֲתַעְרוּתָא דְלִישָׁנָא בִישָׂא דְלִתְתָא וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל יַד הַתַּעֲוִרוֹת שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע לְמַטָּה.

וְכַד חוּיִין דְלִתְתָא מִתְפַּשְׁטִי מֵהָהוּא מְשַׁכָּא וְכַשֵּׁהנַחֲשִׁים שֶׁלְמַטָּה מִתְפַּשְׁטִים מְעוֹרָם אַחַת לְשִׁבְעַ שְׁנַיִם, כְּדִין כָּל חַד וְחַד יְהִיב קָלָא אִז כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן קוֹל גְּדוֹל, עַד שֶׁקוּלוֹ הוֹלֵךְ מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ (כַּמְצוּרָה שֶׁסִּפְרָה), וְאֲתַעַר לְכֻמָּה חוּיִין דְקִיִּימִי בְּהָהוּא אֲתַר דְאֶקְרִי בּוּר וּמְעוֹרָר לְכֻמָּה נַחֲשִׁים הַנִּמְצָאִים בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹם הַנִּקְרָא בּוּר, שֶׁהוּא הֵיכַל הָרֵאשׁוֹן מֵהִיכְלוֹת שֶׁל הַסְטְרָא אַחֲרָא, דְתַמְן כְּמָה נְחָשִׁין קִיִּימִין כִּי שֶׁם נִמְצָאִים כְּמָה מְלֹאכֵי חִבְלָה בְּדַמּוֹת נַחֲשִׁים, וְכִלְהוּ דְלִטּוּרִין לְאֲתַעְרָא לְהָאִי חוּיָא רַבָּא וְכוּלָם הֵם מְלִישִׁנִּים לְעוֹרָר אֶת הַנַּחֲשׁ הַגְּדוֹל שֶׁהוּא הַנַּחֲשׁ הַקְּדֻמוֹנִי, לְמַהוּי דְלִטּוּרָא עַל עֲלֵמָא הַלְשִׁין וְלִקְטֵרַג עַל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְכֹלָא בְּגִין הָאִי אֲתַעְרוּ דְלִישָׁנָא בִישָׂא וְהַכֵּל נַעֲשֶׂה מִחֲמַת אוֹתוֹ הַתַּעֲוִרוֹת שֶׁל הַמְדַבְּרִים לְשׁוֹן הָרַע, כְּדִין קִיִּימָא אֲתַעְרוּתָא דִילִיָּה לְתַתָּא כַּשֵּׁנִמְצָאֵת הַתַּעֲוִרוֹת שֶׁלוֹ לְמַטָּה.

כְּגוּוּנָא דָּא מֵאֵן דְלַעֵי בְּאוּרִייתָא כַּעֵין זֶה מִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה, הוּא גּוֹרֵם כִּי כְּמָה אֵינּוּן דְאֶקְרוּן לְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ כְּמָה מְלֹאכֵים הַנִּקְרָאִים לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, דְמִתְחַבְּרִין וּמִתְעַרֵי אֲתַעְרוּתָא לְהָהוּא אֲתַר דְאֶקְרִי לְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ שֶׁמִּתְחַבְּרִים וּמְעוֹרְרִים הַתַּעֲוִרוֹת שֶׁל

לְשׁוֹן מֵהָהוּא קֹדֶשׁ דְּלְעִילָא, וְכַמָּה קְדוּשׁוֹת וְקְדִישִׁין מִתְעַרְיִין מִכָּל
 סְטָרִין, זַפְאָה חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקָיִיא, אֵינּוֹן דְּגַרְמֵי לְאַתְעָרָא קְדוּשִׁין לְעִילָא
 וּלְתַתָּא, קְדוּשָׁה דְּלְעִילָא וְקְדוּשָׁה דְּלְתַתָּא.

מתוק מדבש

קדושה אל השכינה הנקראת לשון הקודש, כי היא לְשׁוֹן מֵהָהוּא קֹדֶשׁ דְּלְעִילָא לשון
 המקבלת הארות מחכמה שהיא קודש שלמעלה, (אי נמי היא נקראת לשון על סם שמוציאה
 לפועל את לֵוֹן הספירות הקדושות שלמעלה), וְכַמָּה קְדוּשׁוֹת וכמה הארות קדושות, וְקְדִישִׁין
 וכמה מלאכים קדושים, מִתְעַרְיִין מִכָּל סְטָרִין מתעוררים מכל הצדדים, על ידי אלו
 שעוסקים בתורה, זַפְאָה חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקָיִיא אֵינּוֹן דְּגַרְמֵי לְאַתְעָרָא קְדוּשִׁין לְעִילָא
 וּלְתַתָּא אשרי חלקם של אותם הצדיקים הגורמים בתורתם לעורר את הפרצופים הקדושים
 למעלה ולמטה, ומפרש כי הם קְדוּשָׁה דְּלְעִילָא וְקְדוּשָׁה דְּלְתַתָּא קדושה של מעלה
 של הבינה, וקדושה של מטה של המלכות.

המדבר לה"ר מטמא לתפלתו ותורתו

(יא) וּמָהֵאֵי רוּחָא בִישָׁא תְלִיין פְּמָה גְרַדִּינִין אַחְרָנִין, דְּאֵינוּן מְמַנְן
 לְאַחְדָּא מְלָה בִישָׁא אוּ מְלָה טְנוּפָא דְאַפִּיק בְּר נָשׁ מְפוּמִּיָּה,
 וּלְבַתֵּר אַפִּיק מְלִין קְדִישִׁין, וְוִי לֹון וְוִי לְחִייהוֹן, אֵלִין אֵינוּן בְּנֵי נָשָׁא
 דְּגְרַמִּי לְאֵלִין גְּרַדִּינִין אַחְרָנִין לְשִׁלְטָאָה, לְמַפְגַּם אַתֵּר קְדִישָׁא, וְוִי לֹון
 בְּהֵאֵי עֲלָמָא, וְוִי לֹון לְעֲלָמָא דְאַתֵּי.

בְּגִין דְּאֵלִין רוּחִין מְסַאָבִין, נְטִלִין הַאי מְלָה מְסַאָבָא, וְכַד אַפִּיק בְּר
 נָשׁ לְבַתֵּר מְלָה קְדִישָׁא, אַקְדִּימוּ אֵלִין רוּחֵי מְסַאָבִי, וְנְטִלֵי הַהוּא
 מְלָה מְסַאָבָא, וּמְסַאָבִי לְהַהִיא מְלָה קְדִישָׁא, וְלֹא זְכִי בֵּיה בְּר נָשׁ,
 וְכַבִּיכּוּל תִּשְׁשׁ חֵילָא קְדִישָׁא.

מתוק מדבש

"המדבר לה"ר מטמא לתפלתו ותורתו" ומבואר בו כי יש ממונים שאוחזים את דבורי לשון
 הרע ונבול הפה, ושומרים אותם אצלם, ואחר כך כשהאדם מדבר דברי קדושה של תפלה ותורה
 הם מטמאים אותם ומונעים את עלייתם, והכל בכח דבורו הראשון השמור אצלם.

(מקור המאמר זוהר פרשת פקודי צהיכלות דף רסג ע"ג, וצנצ'ור ממוק מדבש כרך ט עמ' תקלז-תקלג)
 וּמָהֵאֵי רוּחָא בִישָׁא תְלִיין פְּמָה גְרַדִּינִין אַחְרָנִין ומזה הרוח הרע תלויים כמה בעלי
 דינים אחרים, דְּאֵינוּן מְמַנְן לְאַחְדָּא מְלָה בִישָׁא אוּ מְלָה טְנוּפָא דְאַפִּיק
 בְּר נָשׁ מְפוּמִּיָּה שהם ממונים לאחוז בדיבור של לשון הרע, או בדברי טינוף של ניבול
 פה שהוציא האדם מפיו, ושומרים על אותם הדיבורים, עד וּלְבַתֵּר אַפִּיק מְלִין קְדִישִׁין
 שאחר כך מוציא האדם הזה מפיו דבורים קדושים של תורה ותפלה, אז באים אלו בעלי
 דינים האלו ומטמאים בהדיבורים ההם את דיבורי התורה והתפלה שהוציא זה האדם מפיו,
 וְוִי לֹון וְוִי לְחִייהוֹן אוֹי להם אוֹי לחייהם, אֵלִין אֵינוּן בְּנֵי נָשָׁא דְגְרַמִּי לְאֵלִין
 גְּרַדִּינִין אַחְרָנִין לְשִׁלְטָאָה לְמַפְגַּם אַתֵּר קְדִישָׁא אלו הם בני אדם הגורמים שאלו
 בעלי דינים האחרים ישלטו לפגום במקום הקדוש של השכינה, וְוִי לֹון בְּהֵאֵי עֲלָמָא
 וְוִי לֹון לְעֲלָמָא דְאַתֵּי אוֹי להם בעולם הזה, ואוֹי להם לעולם הבא.

בְּגִין דְּאֵלִין רוּחִין מְסַאָבִין נְטִלִין הַאי מְלָה מְסַאָבָא לפי שאלו הרוחות הטמאות לוקחות
 את דיבור הטמא ההוא שהוציא האדם מפיו, וְכַד אַפִּיק בְּר נָשׁ לְבַתֵּר מְלָה קְדִישָׁא
 וכשאחר כך האדם מוציא מפיו דברי קדושה, אַקְדִּימוּ אֵלִין רוּחֵי מְסַאָבִי מקדימים אלו
 הרוחות הטמאות, וְנְטִלֵי הַהוּא מְלָה מְסַאָבָא ולוקחים את דבור הטמא ההוא, וּמְסַאָבִי
 לְהַהִיא מְלָה קְדִישָׁא ומטמאים את דברי הקדושה שהוציא מפיו, בכח הטומאה של דבורים
 הטמאים שהוציא מפיו זה האדם בעצמו, וְלֹא זְכִי בֵּיה בְּר נָשׁ ואינו זוכה בו האדם שיעלה
 תורתו ותפלתו למעלה, וְכַבִּיכּוּל תִּשְׁשׁ חֵילָא קְדִישָׁא וכביכול על ידי זה נחלש כח הקדושה.

זהירות בשעה שמשבח לחברו

(יב) רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיג א) הַלְלוּ יְיָ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה, הַאִי קָרָא אֵיךְ לְאַסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, פִּינּוֹן דְּאָמַר הַלְלוּיָהּ, אַמְאִי הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה, וּלְבַתֵּר הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה, אֶלָּא הָכִי תַנִּינּוֹן, מֵאֵן דְּמִשְׁבַּח לְאַחְרָא אַצְטְרִיף לְשַׁבְּחָא לִיהּ כְּפּוּם יְקָרִיָּה, וְכְפּוּם יְקָרִיָּה הָכִי אַצְטְרִיף שְׁבַחִיהּ, וְתַנִּינּוֹן מֵאֵן דְּמִשְׁבַּח לְאַחְרָא בְּשַׁבְּחָא דְלִית בֵּיהּ, הוּא גְלִי גְנוּתִיָּה, וְצַבִּי לְגַלְאָה לִיהּ, וְעַל דָּא מֵאֵן דְּעַבִּיד הֶסְפְּדָא עַל בְּרַ נָשׁ, אַצְטְרִיף כְּפּוּם יְקָרִיָּה וְלֹא יִתִּיר, דְּמַגּוּ שְׁבַחִיהּ אֶתִּי לְגְנוּתִיָּה, וּבְכֻלָּא שְׁבַחִי אַצְטְרִיף כְּפּוּם יְקָרִיָּה.

מתוק מדבש

"זהירות בשעה שמשבח לחברו" ומבואר בו כי כשמשבח לחברו צריך לשבחו רק לפי כבודו, כי אם משבחו בשבח שאין בו בזה הוא בא לידי גנותו. ומבאר עוד שצריך להזהר בזה גם בשעת ההספד שלא להרבות בשבחים שאין במת, שמלבד הגנות הרי זה גורם לעורר על הנפטר את מדת הקטרוג והדין, ונמצא מבוזה.

(מקור המאמר זוהר פרשת ויחי דף לנז ע"ג, וצניאור ממוק מדנש כרך ד עמ' תקעה)

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר לַפְּרַשׁ מַה שְׁכַתּוּב הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה, הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה, הַאִי קָרָא אֵיךְ לְאַסְתַּפְּלָא בֵּיהּ בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ מַה לְהַתְּבוּנָן בּוֹ, כִּי פִּינּוֹן דְּאָמַר הַלְלוּיָהּ הִרִי כָלֵל בּוֹ הַכֵּל לְפִי שְׁאֵמַר שְׁכוּלָם יְהִלּוּ יִיָּהּ, אִם כֵּן אַמְאִי אִמַּר הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה, וּלְבַתֵּר הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה הִרִי כְּבַר אִמַּר שְׁכוּלָם יְהִלּוּ יִיָּהּ שְׁהוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּבִ"ה, אֶלָּא מִקְדִּים לְתִירוּצוֹ כִּי הָכִי תַנִּינּוֹן מֵאֵן דְּמִשְׁבַּח לְאַחְרָא אַצְטְרִיף לְשַׁבְּחָא לִיהּ כְּפּוּם יְקָרִיָּה כִּךְ לְמַדְנּוּ מִי שְׁמִשְׁבַּח לְאַחַר צִרִיךְ לְשַׁבַּח אוֹתוֹ לְפִי כְבוֹדוֹ, וְכְפּוּם יְקָרִיָּה הָכִי אַצְטְרִיף דְּלֵהוּי שְׁבַחִיהּ (ה"ג ד"ו) וְכִפִּי כְבוֹדוֹ כִּךְ צִרִיךְ שִׁיחִיהּ שְׁבַחוֹ, וְתַנִּינּוֹן וְעוֹד לְמַדְנּוּ מֵאֵן דְּמִשְׁבַּח לְאַחְרָא בְּשַׁבְּחָא דְלִית בֵּיהּ הוּא גְלִי גְנוּתִיָּה מִי שְׁמִשְׁבַּח לְאַחַר שְׁבַחִי שְׁאִין בּוֹ הִרִי הוּא מַגְלָה אֶת גְּנוּתוֹ בּוֹזֵה, וְצַבִּי לְגַנְאָה לִיהּ (ה"ג הַמְק"מ) וְרִצָּה לְגְנוּתוֹ וּלְבוֹזוֹתוֹ, וּלְכֵן הוּא מְשַׁבְּחוֹ כְּדִי שְׁעַל יְדֵי שְׁבַחוֹ יְבוֹאוּ לְדַבֵּר בְּגְנוּתוֹ. וְעַל דָּא מֵאֵן דְּעַבִּיד הֶסְפְּדָא עַל בְּרַ נָשׁ אַצְטְרִיף כְּפּוּם יְקָרִיָּה וְלֹא יִתִּיר וְעַל כֵּן מִי שְׁעוֹשֶׂה הַסְּפֵד עַל אָדָם צִרִיךְ לְסַפֵּר בְּשַׁבְּחוֹ לְפִי כְבוֹדוֹ וְלֹא יוֹתֵר, דְּמַגּוּ שְׁבַחִיהּ אֶתִּי לְגְנוּתִיָּה שְׁמַתּוֹךְ שִׁירְבָה יוֹתֵר מְדַאי בְּשַׁבְּחוֹ יְבֵא לִיְדֵי גְנוּתוֹ, וְעוֹד כִּי יִגְרוּם לְעוֹרֵר עֲלָיו אֶת מַדַּת הַדִּין וְנִמְצָא שְׁלֵא הֵיטִיב לוֹ אִלָּא גֵרַם לְהַרְעָ לוֹ, וּמוֹסִיף וּבְכֻלָּא שְׁבַחִי אַצְטְרִיף דְּלֵהוּי כְּפּוּם יְקָרִיָּה (ה"ג ד"ו) וּבְכֵל הַשְּׁבַחִים שְׁהָאֵדָם מְשַׁבַּח צִרִיךְ שִׁיחִיהּ לְפִי כְבוֹדוֹ.

אל יפתח אדם פיו לשטן

(יג) רבי יוסי אָמר, פְּתִיב קָלֶלֶת חֲנָם לֹא תִבֵּא, וְאוֹקְמוּהָ לוֹ בְּיוֹ"ו, דְּאֵי קָלֶלֶת צְדִיקָא הִיא, אָפִילוּ דְלֹא אֲתַפּוֹן בָּהּ, פִּיּוֹן דְּנַפְקָא מִפּוּמִיָּה נָטִיל לָהּ הֵהוּא יַצֵּר הָרַע וְקִטְרֵג בָּהּ בְּשַׁעֲתָא דְסַפְנָה, יַעֲקֹב אָמַר (בראשית לא לב) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יַחִיָּה, וְאִף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא הָוָה יָדַע, נָטִיל לָהּ לְהַהִיא מְלָה הֵהוּא שְׁטָן דְּאֲשַׁתְּכַח גַּבִּיָּהוּ תְדִיר בְּבִנֵי נֶשָׂא, וְעַל דָּא תְנִינָן לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח בְּרַשׁ פּוּמִיָּה לְשִׁטְנָא, בְּגִין דְּנָטִיל הֵהִיא מְלָה וְקִטְרֵג בָּהּ לְעִילָא וְתַתָּא, כֹּל שְׁפָן מְלָה דְחָכָם אוּ מְלָה דְצְדִיקָא, וְעַל תְּרִין אַלְיָן אֲתַעֲנַשְׁת רַחֲל.

מתוק מדבש

"מאמר אל יפתח אדם פיו לשטן" ומבואר בו כי צריך האדם להזהר בלשונו ולהזהר שלא להוציא קללה מפיו, ובפרט אם הוא חכם וצדיק, כי השטן לוקח את אותה קללה ומקטרג בה בשעת הסכנה. ומוכיח זאת מיעקב שאמר ללכן כי גונב התרפים "לא יחיה", והשטן לקח מלים אלו וגרם למיתת רחל.

(מקור המאמר זוהר פרשת וישלח דף קעה ע"א, וצנזאור ממוק מדנש כרך ג עמ' תקלו-תקלו)

רבי יוסי אָמר, פְּתִיב קָלֶלֶת חֲנָם לֹא תִבֵּא כְּתוּב לֹא בֵּא וְאוֹקְמוּהָ לוֹ בְּיוֹ"ו וְהָרִי הוּא לוֹ בּוֹ, וּפִירוּשׁוֹ דְּאֵי קָלֶלֶת צְדִיקָא הִיא אָפִילוּ דְלֹא אֲתַפּוֹן בָּהּ שֶׁאִם הוּא קִלְלַת צְדִיק אִפִּילוּ שְׁלֵא נִתְכוּיִן כֹּל לְקַלֵּל, פִּיּוֹן דְּנַפְקָא מִפּוּמִיָּה נָטִיל לָהּ הֵהוּא יַצֵּר הָרַע וְקִטְרֵג בָּהּ בְּשַׁעֲתָא דְסַפְנָה כִּיּוֹן שִׁיעַצ מִפּוּ לִקְח אֹתָהּ הִיצֵר הָרַע וּמְקִטְרֵג עִמָּה בְּשַׁעֲתַת הַסְּכָנָה, יַעֲקֹב אָמַר עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יַחִיָּה, וְאִף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא הָוָה יָדַע וְאִף עַל פִּי שְׁהוּא לֹא יָדַע שְׂרַחֲל גַּנְבָתָם וְלֹא כִּיּוֹן אִלֵּיהּ, עִם כֹּל זֶה נָטִיל לָהּ לְהַהִיא מְלָה לְקַח לְאוֹתָהּ הַמְּלָה שֶׁל לֹא יַחִיָּה, הֵהוּא שְׁטָן דְּאֲשַׁתְּכַח גַּבִּיָּהוּ תְדִיר בְּבִנֵי נֶשָׂא הַשְּׁטָן שְׁנַמְצָא תְּמִיד אֲצֵל בְּנֵי אָדָם וְקִטְרֵג בָּהּ בְּשַׁעֲתַת סְכָנָה וְנִתְפַסָּה רַחֲל בְּקִלְלָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וְעַל דָּא תְנִינָן וְעַל זֶה לְמַדְנּוּ בְּמַס' בְּרֻכּוֹת דָּף יט ע"א, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח בְּרַשׁ פּוּמִיָּה לְשִׁטְנָא לְעוֹלָם אֵל יִפְתַּח אָדָם פִּיּוֹ לְשִׁטְן, בְּגִין דְּנָטִיל הֵהִיא מְלָה וְקִטְרֵג בָּהּ לְעִילָא וְתַתָּא לְפִי שְׁהַשְּׁטָן לִקְח לְאוֹתָהּ הַקִּלְלָה וּמְקִטְרֵג בָּהּ לְמַעֲלָה וְלַמַּטָּה, כֹּל שְׁפָן מְלָה דְחָכָם אוּ מְלָה דְצְדִיקָא וְכֹל שְׁכֵן דִּיבּוּר שֶׁל קִלְלָה שִׁיעַצ מִפָּה חָכָם אוּ צְדִיק, וְעַל תְּרִין אַלְיָן אֲתַעֲנַשְׁת רַחֲל וְעַל שְׁנֵי דְבָרִים אֵלּוֹ נַעֲנַשָּׁה רַחֲל, עַל שֶׁאִיחַר יַעֲקֹב לְשַׁלֵּם אֶת נִדְרוֹ, וְעַל יְדֵי הַקִּלְלָה שְׁהוּצִיא קִלְלָה מִפּוּ. (מַפְרָשׁוֹס)

זהירות מקללת עצמו

(יד) תִּלַּת אֵינוֹן דְּגַרְמִין בֵּישׁ לְגַרְמִייהוּ, תַּרְיִן בְּהַאי עֲלָמָא. וְחַד בְּעֲלָמָא
 אַחְרָא, וְאַלִּין אֵינוֹן, מֵאֵן דְּלֵיִט גְּרַמְיָה, דְּתַנִּינֵן, חַד מְמַנָּא
 אַתְּפַקֵּד קַמִּיה דְּבַר נָשׁ, וּבִשְׁעַתָּא דְּלֵיִט גְּרַמְיָה הָהוּא בַּר נָשׁ, הַאי
 מְמַנָּא וְשִׁבְעִין אַחְרָנִין דְּמַמְנָן תַּחוּתִיה, נְטֻלִין הֵיא מְלָה, וְאַמְרֵי אֲמֵן,
 וְסֻלְקֵי לָהּ לְעֵילָא, וְדֵינִין לָהּ, וְאִיהוּ רְדִיף אַבְתְּרִיָּה, עַד דְּעֵבִיד לִיה
 וְאַשְׁלִים לִיה הָהוּא מְלָה.

מֵאֵן לָן רַב מְמוּשָׁה, דְּאָמַר (שמות לב לב) וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא מְסַפְרָךְ אֲשֶׁר

מתוק מדבש

"מאמר זהירות מקללת עצמו" ומבואר בו כי שלשה הם הגורמים רעה לעצמם, הראשון הוא מי שאינו נזהר מלקלל את עצמו, כי הממונים לוקחים את דבריו ומעלים אותם למעלה לדין, ויכול להזיק לעצמו ח"ו. ומוכיח זאת ממשה רבנו ומדוד המלך ע"ה. והשני הוא המזלזל בפרורים, והשלישי הוא המדליק אש במוצאי שבת קודם שהגיעו הקהל לומר קדושה.

(מקור המאמר זוהר פרשת פנחס דף רמו ע"א, וצנזאור מסוק מדנש כרך יד עמ' תל-תנצ)

מאמר הנא מונח גם זוהר פרשת זרעית דף יד ע"ב, נשינו לשון.

תִּלַּת אֵינוֹן דְּגַרְמִין בֵּישׁ לְגַרְמִייהוּ שלשה אנשים הם הגורמים רעה לעצמם, רעה לומר העושה אחד מג' דברים האלו גורם רע לעצמו, תַּרְיִן בְּהַאי עֲלָמָא שנים מהם גורמים רעה לעצמם בעולם הזה, וְחַד בְּעֲלָמָא אַחְרָא ואחד גורם רעה לעצמו בעולם האחר, וְאַלִּין אֵינוֹן ואלו הם, מֵאֵן דְּלֵיִט גְּרַמְיָה מי שמקלל את עצמו, כי בקללתו פותח פתח להשטן שיקטרג עליו, דְּתַנִּינֵן כי למדנו, חַד מְמַנָּא אַתְּפַקֵּד קַמִּיה דְּבַר נָשׁ ממונה אחד נתמנה והולך לפני האדם, הוואה תמיד את מעשיו, ועולה ומעיד עליו למעלה, וּבִשְׁעַתָּא דְּלֵיִט גְּרַמְיָה הָהוּא בַּר נָשׁ ובשעה שהאדם מקלל את עצמו, הַאי מְמַנָּא וְשִׁבְעִין אַחְרָנִין דְּמַמְנָן תַּחוּתִיה זה הממונה ושבעים מלאכים אחרים הממונים תחתיו, נְטֻלִין הֵיא מְלָה והוא דבר הקללה, וְאַמְרֵי אֲמֵן ואומרים עליו אמן, כלומר שיתקיים הקללה, וְסֻלְקֵי לָהּ לְעֵילָא וְדֵינִין לָהּ ומעלים אותו למעלה ודנים לאותו הדבור אם ראוי שיתקיים בו, ואם נפסק שיתקיים, או וְאִיהוּ רְדִיף אַבְתְּרִיָּה זה הממונה רודף אחריו, עַד דְּעֵבִיד לִיה וְאַשְׁלִים לִיה הָהוּא מְלָה עד שעושה לו ומשלים ומקיים בו את דבר הקללה שקילל את עצמו רח"ל.

ומביא ראיה לדבר, ואמר מֵאֵן לָן רַב מְמוּשָׁה מי לנו גדול ממשה, דְּאָמַר בתפלתו להקב"ה וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא מְסַפְרָךְ אֲשֶׁר פְּתַבְתָּ ומסר את עצמו עבור ישראל,

כַּתְּבָהּ, וְאָמַר לְצוּרָךְ, וְאָף עַל גֵּב דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֶבֶד רְעוּתִיָּה,
עִם כָּל דָּא לֹא אֲשַׁתְּזִיב מְעוֹנָשָׁא, וְהָא אֲתָמַר, דְּלֹא אֲדַפֵּר בְּפִרְשַׁת
וְאִתָּה תְּצוּהוּ, וְאֲתַמְחִי מִתְּמָן, וְהָא אוֹקְמוּהוּ.

מֵאֵן לָן רַב מְדוּד מְלֻפָּא, דְּאָמַר (תהלים לט ב) אָמַרְתִּי אֲשַׁמְרָה דְרַכֵּי
מַחְסוּא בְלִשׁוֹנִי אֲשַׁמְרָה לְפִי מַחְסוּם בְּעוֹד רִשְׁע לְנַגְדִי, מֵאִי
בְּעוֹד רִשְׁע לְנַגְדִי, הֵהוּא מְמַנָּא דְאֲתַפְקֵד עַל דָּא, וְנָטִיל הֵהוּא מְלָה
לְאִבְאָשָׁא לִיָּה לְבַר נָשׁ.

וְחַד מֵאֵן דְּזָרִיק נְהָמָא אוּ פִירוּרִין דְנְהָמָא בְּאַרְעָא, וְקָא עֶבֶד בֵּיה
זְלוּלָא כְּמָה דְאֲתָמַר, הֲנִי תְרִי בְּהָאִי עֲלִמָּא.

וְחַד בְּהֵהוּא עֲלִמָּא, מֵאֵן דְּאוּקִיד שְׂרָגָא בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת, עַד לֹא מָטוּ
יִשְׂרָאֵל לְקְדוּשָׁה דְסִדְרָא, בְּגִין דְקָא מַחְלֵל שַׁבַּתָּא, וְגָרִים לְנוּרָא
דְּגִיְהֵנָם לְאֲתוּקְדָא עַד לֹא מָטָא זְמַנְיָה.

מתוק מדבש

וְאָמַר לְצוּרָךְ הַצֵּלְתָּ כָּלִל יִשְׂרָאֵל, וְאָף עַל גֵּב דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֶבֶד רְעוּתִיָּה וְאָף
עַל פִּי שְׁהַקְבִּי עֵשֶׂה רְצוֹנוּ וּמַחֵל לְיִשְׂרָאֵל, וְהַצִּיל אֶת כָּלִל יִשְׂרָאֵל מִכְּלִיּוֹן, עִם כָּל דָּא
לֹא אֲשַׁתְּזִיב מְעוֹנָשָׁא עִם כָּל זֶה לֹא נִיצַל מִשָּׁה מְעוֹנָשׁ, וְהָא אֲתָמַר דְּלֹא אֲדַפֵּר
בְּפִרְשַׁת וְאִתָּה תְּצוּהוּ וְאֲתַמְחִי מִתְּמָן וְהָרִי לְמַדְנֵנוּ שְׁבַשְׁבִּיל זֶה אֵין שְׁמוּ נֹזְכֵר בְּפִרְשַׁת
תְּצוּהוּ, וְנִמְחָה שְׁמוּ מִשָּׁם, וְהָא אוֹקְמוּהוּ וְכֹכֵר בִּיאָרוּ הַחֲכָמִים כֵּךְ.

וְעוֹד מֵאֵן לָן רַב מְדוּד מְלֻפָּא מִי לְנוּ גְדוּל מְדוּד הַמֶּלֶךְ שְׁנַשְׁמַר מֵאֵד מִזֶּה, דְּאָמַר
אָמַרְתִּי אֲשַׁמְרָה דְרַכֵּי מַחְסוּא בְלִשׁוֹנִי, אֲשַׁמְרָה לְפִי מַחְסוּם בְּעוֹד רִשְׁע
לְנַגְדִי וְיֵשׁ לְשׂאוּל מֵאִי עַל אִיזָה רִשְׁע הִיתָה כּוֹנְתוּ בּוּזָה שְׁאֵמַר בְּעוֹד רִשְׁע לְנַגְדִי, וּמִשִּׁיב
הֵהוּא מְמַנָּא דְאֲתַפְקֵד עַל דָּא זֶה הַמְמוּנָה הַנְּתַמְנָה עַל זֶה שְׁמַקְלֵל אֶת עַצְמוֹ, וְנָטִיל
הֵהוּא מְלָה לְאִבְאָשָׁא לִיָּה לְבַר נָשׁ וְלוֹקַח אֶת דְּבַר הַקְּלָלָה הֵהוּא שְׁאֵמַר לְהַרְע וְלַהֲזִיק
לְאוֹתוֹ הָאָדָם, הוּא נִקְרָא רִשְׁע, וְעַלִּיו אָמַר דוּד, אֲשַׁמְרָה לְפִי מַחְסוּם בְּעוֹד רִשְׁע לְנַגְדִי.

וְחַד וְעוֹד אַחַד הַעוֹשָׂה רַעָה לְעַצְמוֹ, מֵאֵן דְּזָרִיק נְהָמָא אוּ פִירוּרִין דְנְהָמָא בְּאַרְעָא מִי
שְׁזוּרֵק לְחֵם אוּ פְרוּרֵי לְחֵם שִׁישׁ בְּהֵם כּוּזִית לְאַרְץ, וְקָא עֶבֶד בֵּיה זְלוּלָא כְּמָה דְאֲתָמַר
וּמְזוּלֵל בְּלָחֵם כְּמוֹ שְׁלַמְדְּנוּ, כִּי עַל יְדֵי שְׁמִזְזוּל וּמִבְּזָה אֶת הָאוֹכְלִים, מוֹנַעִים מִמֶּנּוּ שְׁפַע הַפְּרוֹנְסָה,
וּבֹא לְיַד עֲנִיּוֹת רַח"ל. הֲנִי תְרִי בְּהָאִי עֲלִמָּא אֵלוּ הַשְּׁנַיִם מַקְבִּלִים עוֹנָשׁם בְּעוֹלָם זֶה.

וְחַד בְּהֵהוּא עֲלִמָּא וְאַחַד נַעֲנֵשׁ בְּעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא מֵאֵן דְּאוּקִיד שְׂרָגָא בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת
עַד לֹא מָטוּ יִשְׂרָאֵל לְקְדוּשָׁה דְסִדְרָא מִי שְׁמַדְלִיק נֵר בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת טְרַם שְׁהִגִּיעוּ
יִשְׂרָאֵל לֹמַר קְדוּשָׁה דְסִדְרָא, שְׁהוּא וְאַתָּה קְדוּשׁ וְגוֹ, בְּגִין דְקָא מַחְלֵל שַׁבַּתָּא לְפִי
שְׁהוּא מַחְלֵל שַׁבַּת, וְגָרִים לְנוּרָא דְגִיְהֵנָם לְאֲתוּקְדָא עַד לֹא מָטָא זְמַנְיָה וְעַל יְדֵי זֶה
הָאֵשׁ שְׁלַמְטָה הוּא גּוֹרֵם לְהַבְעִיר אֵשׁ הַגִּיְהֵנָם טְרַם שְׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ.

זהירות מקללה אפילו על תנאי

(טו) רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר, יְתִיב הָוִינָא עַל פִּילֵי דְרוּמֵי רַבְתָּא, וְחַמִּינָא חַד בַּר נָשׁ דִּהְוָה אֲתִי, נַפְקָנָא לְגַבְהָ, אֲעִילָנָא לִיהָ בְּגוּ בֵּיתָאִי, בְּדִיקָנָא לִיהָ, בְּמַקְרָא בְּמִשְׁנָה בְּתוֹסְפְתָא וּבַהֲגָדָה, וְלֹא אֲשַׁפְחָנָא בֵּהּ, נְזִיפְנָא בֵּהּ, וְלֹא אֲתִיב לִי מִיַּדִּי, אֲפִיל גְרַמְיָה אַחוּרֵי דְשָׂא, וְדַמְךָ, אֲמִינָא, הוּא וְכֻלְבָּא יִכְלוּן פְּחָדָא.

דְּהִכִּי אָמַר רַבִּי מְנִיּוּמֵי סָבָא דְגוּשׁ חֲלָבָא, מַהוּ (ישעיה נו יא) וְהַפְּלָבִים עֲזִי נֶפֶשׁ לֹא יִדְעוּ הַבֵּין, אֵלוּ עַמֵּי הָאָרֶץ, שְׁהֵם עֲזִי פָּנִים פְּפֻלָּב, עֲזִי נֶפֶשׁ בְּכֻלָּא, מְאִי טַעְמָא, מִפְּנֵי שְׁלֹא יִדְעוּ הַבֵּין, דְּקַדְשָׁא בְּרִיף

מתוק מדבש

"זהירות מקללה אפילו על תנאי" ומסופר בו שרבי ברכיה הכניס אורח לביתו, וסבר שהאורח הוא עם הארץ, לכן זלזל בו ולא כיבדו. והאורח שהיה תלמיד חכם לא דבר דברי תורה מפני שהיה עיף. אכן לאחר שקם האורח משנתו הוכיח את רבי ברכיה והזהירו שלא ינהוג כך להלאה לזלזל באורח ואם לא ינוק במיתת הבנים, ומיד חזר בו ואמר בניך יחיו. ופירש דבריו ואמר חזרתי לברכך כי קללת חכם אפילו על תנאי מתקיימת, והוכיח זאת ממשה רבנו. ואחר כך דרש בסתרי תורה. ורבי ברכיה כשראה כך פייסו ומחל לו.

(מקור המאמר זוהר מדש שיר השירים דף עד ע"א-ב, וצנז'אור מתוק מדבש כרך ג עמ' 3-ה, ועמ' י)

רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר, יְתִיב הָוִינָא עַל פִּילֵי דְרוּמֵי רַבְתָּא הֵייתִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר שַׁל רֹמֵי הַגְּדוּלָּה, וְחַמִּינָא חַד בַּר נָשׁ דִּהְוָה אֲתִי וּרְאִיתִי שְׂבָא אַדָּם אַחַד, נַפְקָנָא לְגַבְהָ יִצְאֵתִי לְקִרְאָתוֹ, אֲעִילָנָא לִיהָ בְּגוּ בֵּיתָאִי אֲתוּוּ בְּתוּךְ בֵּיתִי, בְּדִיקָנָא לִיהָ בְּדַקְתִּי אוֹתוֹ וּשְׂאֵלֹתִי אוֹתוֹ, אִם יוֹדַע בְּמַקְרָא בְּמִשְׁנָה בְּתוֹסְפְתָא וּבַהֲגָדָה, וְלֹא אֲשַׁפְחָנָא בֵּהּ וְלֹא מִצְאֵתִי בּוֹ כְּלוּם, נְזִיפְנָא בֵּהּ גַּעֲרֵתִי בּוֹ, וְלֹא אֲתִיב לִי מִיַּדִּי וְלֹא הִשִּׁיב לִי כְּלוּם, אִלָּא אֲפִיל גְרַמְיָה אַחוּרֵי דְשָׂא וְדַמְךָ הִפִּיל עֲצֻמוֹ אַחוּרֵי הַדְּלֵת וּישָׁן, אֲמִינָא הוּא וְכֻלְבָּא יִכְלוּן פְּחָדָא אֲמַרְתִּי הוּא וְהַכֶּלֶב יֵאָכְלוּ יַחַד.

דְּהִכִּי אָמַר רַבִּי מְנִיּוּמֵי סָבָא דְגוּשׁ חֲלָבָא כִּי כַךְ אָמַר רַבִּי מְנִיּוּמֵי הֲזִקֵּן מְגוּשׁ חַלְב, מַהוּ הַפִּירוּשׁ שֶׁל הַפְּסוּק וְהַפְּלָבִים עֲזִי נֶפֶשׁ וְגוֹמֵר לֹא יִדְעוּ הַבֵּין וְאָמַר אֵלוּ עַמֵּי הָאָרֶץ שְׂאִין בְּהֵם תּוֹרָה וּדְרָךְ אֶרֶץ, שְׁהֵם עֲזִי פָּנִים פְּפֻלָּב, וְהֵם עֲזִי נֶפֶשׁ בְּכֻלָּא בְּכָל עֲנִינְיָהֶם, מְאִי טַעְמָא מַהוּ הַטַּעַם, וְאָמַר מִפְּנֵי שְׁלֹא יִדְעוּ הַבֵּין, לְכֵן דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לֹא אֲשֶׁרֵי קְדוּשָׁתִּיהָ בְּגוּוּיָהּוּ אִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְהָ קְדוּשָׁתוֹ וּשְׂכִינָתוֹ

הוא לא אשרי קדושתיה בגווייהו, ועל דא אינון עזי נפש, ובגין כך
הוא וכלפא ייכלון פחדא.

פד איתער, קם וקריב לגבי פתורא, מאיף רישוי ולא אמר מידי,
חמינא ואסתפלנא בעינוי דחייכון, אמר לי, ודאי מאורחוי דמרף
אתרחקת, דהוא תקין פתורא עד דלא ייתי אדם, ועד דלא יפקוד ליה
ויבדוק ליה, אי תוסיף למהך באורחא דא, לא יתקיימון לך בגין,
מיד אהדר ואמר, ייחון לך, ויתקיימון לך.

אמינא ליה אמאי אהדרת מלה ואתנחמת, אמר לי, אסור ליה לבר
נש למיליט גרמיה וכל שפן אחרא, בגין דקללת חכם אפילו
על תנאי יתקיים, אמינא, הכי הוא ודאי, דכתיב (בראשית לא לב) עם אשר
תמצא את אליהך לא יחיה, ואתקיים, ואנת בדיקנא כך, ולווטף לאו
פלוס.

מתוק מדבש

ביניהם, ועל דא אינון עזי נפש ועל כן הם עזי נפש, ובגין כך הוא וכלפא ייכלון
פחדא ולכן העם הארץ והכלב יאכלו יחד.

פד איתער כשנתעורר והקיץ אותו האיש משנתו, קם וקריב לגבי פתורא קם וקרב
אל השלחן, מאיף רישוי ולא אמר מידי השפיל את ראשו ולא אמר כלום, חמינא
ואסתפלנא בעינוי דחייכון ראיתי והסתכלתי בעינוי שהיו שוחקות, (ה"ג ט"פ) אמר לי
ההוא בר נש אמר לי אותו האדם, ודאי מאורחוי דמרף אתרחקת ודאי מדרך קונן
נתרחקת, דהוא תקין פתורא עד דלא ייתי אדם שהוא הכין שלחן עם מאכלים טובים
טרם שנברא האדם, ועד דלא יפקוד ליה ויבדוק ליה וטרם שצוה אותו ובדק אותו
אם ראוי למזונות, נתן לו לאכול מפירות של כל עצי הגן, אי תוסיף למהך באורחא
דא אם תוסיף ללכת בזה הדרך, לא יתקיימון לך בגין לא יתקיימו לך בנים, מיד
אהדר ואמר מיד חזר ואמר ייחון לך ויתקיימון לך יחייו לך ויתקיימו לך הבנים.

אמינא ליה אמאי אהדרת מלה ואתנחמת שאלתי ממנו למה חזרת מדברין ונתחרטת,
אמר לי, אסור ליה לבר נש למיליט גרמיה וכל שפן אחרא אסור לו
לאדם לקלל את עצמו וכל שכן לאחר, בגין לפי דקללת חכם אפילו על תנאי יתקיים,
אמינא הכי הוא ודאי אמרתי לו ודאי כך הוא כדברין, דכתיב כמו שאמר יעקב ללכן
עם אשר תמצא את אליהך לא יחיה, ואתקיים ונתקיים שמתה רחל מאותה הקללה,
ואנת בדיקנא כך אבל אתה הרי בדקתי בך שאתה עם הארץ, ולווטף לאו פלוס לכן
קללותיך אינם כלום.

פֶּתַח וְאָמַר, (שמות לב לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתְךָ וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסַּפְרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ, קִלְלָא דָא עַל תְּנַאי, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַחִיל לְחֻבֵיהוֹן בְּגִינֵיה דְּמֹשֶׁה, וְאַף עַל פִּי כֵן אֲתַמְחֵי מִפְּרֻשְׁתָּא מְעַלְיֵיתָא בְּאוּרֵיתָא, בְּפִיקוּדָא דְּעוּבָדָא דְּמִשְׁפָּנָא, וְאִיהִי פְּרֻשְׁתָּא וְאַתָּה תְּצוּהָ, דְּהָהוּא לִיָּה לְמִיכְתַּב שְׁמִיָּה דְּמֹשֶׁה בְּכָל מְלָה וּמְלָה, וּבְכָל פִּיקוּדָא וּפִיקוּדָא דְּתַמָּן, וְאַתְמַחֵי מִכָּל הָהִיא פְּרֻשְׁתָּא, דְּלֹא אֲדַפְּר תַּמָּן, הוּי קִלְלַת חָכְם אֲפִילוּ עַל תְּנַאי אֲתַקִּיָּים.

פִּיּוֹן דְּאַרְגִּישְׁנָא בַּהּ, קִמְנָא וְאוֹתִיבְנָא לִיָּה בְּרִישָׁא דְּפִתּוּרָא, אָמִינָא, וְהָא לְבַתֵּר וְאַתָּה תְּצוּהָ אָמַר מֹשֶׁה הָאִי מְלָה, אָמַר לִי, אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בְּתוּרָה.

שְׁאִילָנָא לִיָּה בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה וּבְתוֹסְפָתָא וּבְהַגָּדָה, וְהָהוּא בְּקִי בְּכוּלָא, אָמִינָא אָמִאי בְּקִדְמֵיתָא לָא אֲתִיבַת לִי, כִּד בְּדִיקָנָא בְּךָ,

מתוק מדבש

פֶּתַח אוֹתוּוּ הָאִישׁ וְאָמַר לְפִרְשׁ מַה שְׁאִמַּר מֹשֶׁה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתְךָ וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסַּפְרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ, קִלְלָא דָא עַל תְּנַאי קִלְלָה זוּ הִיתָה עַל תְּנַאי, שְׁאִם לֹא יִשָּׂא חַטָּאתְךָ אִזּוּ יִמַּחֵה אֶת שְׁמוֹ, אֲבָל אִם יִמְחֹל לְהֵם לֹא אִמַּר שִׁימַחֵה, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַחִיל לְחֻבֵיהוֹן בְּגִינֵיה דְּמֹשֶׁה וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחֵל לְחַטָּאתְךָ בְּשִׁבִיל תְּפִלְתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְאַף עַל פִּי כֵן אֲתַמְחֵי מִפְּרֻשְׁתָּא מְעַלְיֵיתָא בְּאוּרֵיתָא וְעַם כָּל זֶה נִמַּחֵה שְׁמוֹ מִפְּרֻשָׁה שְׁלִימָה בְּתוּרָה, בְּפִיקוּדָא דְּעוּבָדָא דְּמִשְׁפָּנָא בְּמִצּוֹת מְעַשֶׂה הַמִּשְׁכָּן וְכוּלָיו, וְאִיהִי פְּרֻשְׁתָּא וְאַתָּה תְּצוּהָ וְהִיא פְּרֻשְׁתָּא תְּצוּהָ, דְּהָהוּא לִיָּה לְמִיכְתַּב שְׁמִיָּה דְּמֹשֶׁה בְּכָל מְלָה וּמְלָה כִּי הִיָּה לוֹ לְכַתּוּב אֶת שְׁמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּכָל דָּבָר וְדָבָר, וּבְכָל פִּיקוּדָא וּפִיקוּדָא דְּתַמָּן וּבְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה הַנּוֹכְרַת שֶׁם, וְאַתְמַחֵי מִכָּל הָהִיא פְּרֻשְׁתָּא דְּלֹא אֲדַפְּר תַּמָּן וּנְמַחֵה שְׁמוֹ מִכָּל הַפְּרֻשָׁה הַהִיא וְלֹא נִזְכַּר שֶׁם, הוּי הָרִי כִּי קִלְלַת חָכְם אֲפִילוּ עַל תְּנַאי אֲתַקִּיָּים הִיא מִתְקִיִּימַת.

פִּיּוֹן דְּאַרְגִּישְׁנָא בַּהּ כִּיּוֹן שְׁהַרְגִּשְׁתִּי בּוֹ שְׁהוּא תְּלִמִּיד חָכְם, קִמְנָא וְאוֹתִיבְנָא לִיָּה בְּרִישָׁא דְּפִתּוּרָא קִמְתִּי וְהוֹשַׁבְתִּי אוֹתוּוּ בְּרֵאשׁ הַשְּׁלַחן, אָמִינָא וְאִמְרֵתִי לוֹ, וְהָא לְבַתֵּר וְאַתָּה תְּצוּהָ אָמַר מֹשֶׁה הָאִי מְלָה וְהִיא אַחַר פְּרֻשְׁתָּא אַתָּה תְּצוּהָ, דְּהֵינּוּ בְּפֻרְשַׁת כִּי תִשָּׂא, אִמַּר מֹשֶׁה "וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסַּפְרְךָ", שְׁבוּהָ קִלְלָא אֶת עֲצָמוֹ, אָמַר לִי, אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בְּתוּרָה.

אַחַר כֵּן שְׁאִילָנָא לִיָּה שְׁאַלְתִּי אוֹתוּוּ בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה וּבְתוֹסְפָתָא וּבְהַגָּדָה, וְהָהוּא בְּקִי בְּכוּלָא וְהִיָּה בְּקִי בְּכוּלָם, אָמִינָא שְׁאַלְתִּי לוֹ, אָמִאי בְּקִדְמֵיתָא לָא אֲתִיבַת לִי

אמר, שִׁינְתָּא אָנִיס לִי, תְּרִין יוֹמִין הוּוּ דְלָא דְמִיכְנָא, וְהִשְׁתָּא דְשִׁינְתָּא אָתָא לְעֵינֵי, לָא אָתִיבְנָא לָךְ.

לְבַתֵּר דְאָכַל וְשָׁתָה, פְּתַח וְאָמַר וכו'. בְּהֵיא שְׁעָתָא קְמַנָּא וְנִשְׁקִנָּא לִיה, וְתִבְעֵנָּא מְנִיה דְיִמְחֹל לִי, וּמְחַל לִי.

מתוק מדבש

בְּדִיקְנָא בְּךָ למה בתחילה כשבדקתי ושאלתי אותך לא השבת לי, אָמַר לִי, שִׁינְתָּא אָנִיס לִי השינה אנסה ודחקה אותי, כִּי תְּרִין יוֹמִין הוּוּ דְלָא דְמִיכְנָא כבר שני ימים היו שלא ישנתי, וְהִשְׁתָּא דְשִׁינְתָּא אָתָא לְעֵינֵי ועתה לפי שהשינה באה לעיני, לכן לָא אָתִיבְנָא לָךְ לא השבתי לך.

לְבַתֵּר דְאָכַל וְשָׁתָה פְּתַח אחר שאכל ושתה פתח לדרוש בסתרי תורה (עיין גלוטוֹ נפִיס ספר הוֹסֵר, וּכְסִיִּס לְרוּט) אמר רבי ברכיה, בְּהֵיא שְׁעָתָא באותה שעה ששמעתי מהאיש ההוא דרוש זה, קְמַנָּא וְנִשְׁקִנָּא לִיה קמתי ונשקתי אותו, וְתִבְעֵנָּא מְנִיה דְיִמְחֹל לִי ובקשתי ממנו שימחול לי על שחשדתי בו שהוא עם הארץ, וּמְחַל לִי ומיד מחל לי.

מעלת העוסקים בספר הזהר הקדוש בהבנה

א. כתב הרמ"ק (נספר אור נערז חלק 3 ספ"ד): עוד נראה שצריך לרדוף אחר הדעה בדברים הנסתרות, בדקדוק גדול, ועיון מופלא, ופלפול עצום, הפך המתקבלים בדורינו שאומרים שאין לדקדק בחכמה הזאת.

ב. כתב בעל בני יששכר (נהספות המהר"א לספר סור מרע אות יג): אמת נכון הדבר שדברי הזהר הקדוש יש מקום לדרשו בפנימיות לפנימיות, ברמיזות, בראשי תיבות וסופי תיבות, ממש כמו בתורה, וכבר ראינו בדברי קדושי עליונים פליאות נשגבות בזה.

ג. כתב העטרת צבי (על זמ"ג דף לט ע"ג): והנה אחי הארכתי בכל זה כי דברי ספר הזהר חתום וסתום, וברמז והסתר ידבר, וחלילה לנו לבלוע דבריו הקדושים לאכול בהלעטה, אמנם צריך ללעוס ולמצוא בהם טעם מתוק לחיך, הגם אשר אין אתנו לידע עד עומק תכליתו, כי אם כדמסיק תעלא מבי כרבא, צריכים אנחנו ליגע עצמנו להבין ולהשכיל את אשר תמצא כח השכל לטעום בטעם מתיקות אשר בו, כאמרם כמה פעמים "אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא דיו".

חיוב לדבר דבורים טובים

ומבואר בו כי כשם שיש עונש לאדם המדבר דבורים אסורים, כן יש עונש לאדם שמנע עצמו מדבר דבורים טובים, כגון שיכל לשמח ולחזק את חברו, ונמנע. או שיכל להוכיח לצבור, ונמנע. ומוכיח זאת מדוד המלך.

(טז) **כִּמָּה דְעוֹנֵשׂא דְהָאִי בְרַ נֶשׁ בְּגִין מְלָה בִישָׂא, כִּף עֲנִישִׂיה בְּגִין מְלָה טָבָא דְקָאֲתִי לִידֵיה וְיָכִיל לְמַלְלָא וְלֹא מְלִיל, בְּגִין דְּפָגִים לְהֵהוּא רִוּחָא מְמַלְלָא, דְּהִיא אֲתַתְקַנַּת לְמַלְלָא לְעִילָא וְלְמַלְלָא לְתַתָּא, וְכֹלָא בְּקִדּוּשָׁה.**

כָּל שְׂפֵן אִי עֲמָא אֲזִלִין בְּאַרְחָא עֲקִימָא, וְהוּא יָכִיל לְמַלְלָא לְהוּ וְלֹא־וּכְחָא לְהוּ, וְשִׁתִּיק וְלֹא מְלִיל, כִּמָּה דְאֲמִינָא דְכְּתִיב נֹאֲלַמְתִּי דוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מִטּוֹב וּכְאֲבִי נֶעְפֵּר, נֶעְפֵּר בְּמַכְתְּשִׁין דְּמִסְאַבוּתָא.

מתוק מדבש

חיוב לדבר דבורים טובים

(מקור המאמר זוהר פרשת תזריע דף מו ע"ג - מו ע"א, ונציאור מתוך מדגש כרך י עמ' תקפג-תקפד)

ואמר עוד כי **כִּמָּה דְעוֹנֵשׂא דְהָאִי בְרַ נֶשׁ בְּגִין מְלָה בִישָׂא** כמו שיש עונש לאדם בשביל דיבור רע שהיה אסור לדבר ודיבר, **כִּף עֲנִישִׂיה בְּגִין מְלָה טָבָא דְקָאֲתִי לִידֵיה** כך עונשו בשביל דיבור טוב שבא לידו לדבר, **וְיָכִיל לְמַלְלָא וְלֹא מְלִיל** והיה יכול לדבר ולא דיבר, כגון שבא לידו לשמח ולחזק את חברו בדברים טובים ומנע את עצמו מלשמחו ולחזקו, אז הוא נענש בשביל זה, **בְּגִין דְּפָגִים לְהֵהוּא רִוּחָא מְמַלְלָא** לפי שפגם את רוח המדבר ההוא, **דְּהִיא אֲתַתְקַנַּת לְמַלְלָא לְעִילָא וְלְמַלְלָא לְתַתָּא** שהוא נתתקן ונברא כדי לדבר ובוזה לפעול למעלה, ולדבר ולפעול למטה, **וְכֹלָא בְּקִדּוּשָׁה** ובלבד שיהיה כל דבריו בקדושה.

כָּל שְׂפֵן אִי עֲמָא אֲזִלִין בְּאַרְחָא עֲקִימָא כל שכן אם עם בני ישראל הולכים בדרך עקום, **וְהוּא יָכִיל לְמַלְלָא לְהוּ וְלֹא־וּכְחָא לְהוּ** והוא יכול לדבר להם ולהוכיח אותם, **וְשִׁתִּיק וְלֹא מְלִיל** ושותק ואינו מדבר, **כִּמָּה דְאֲמִינָא** כמו שאמרתי **דְּכְּתִיב** שעליו נאמר **נֹאֲלַמְתִּי דוּמְיָה מִטַּעַם כִּי הַחֲשִׁיתִי מִטּוֹב, לִכֵּן וּכְאֲבִי נֶעְפֵּר** כלומר **נֶעְפֵּר בְּמַכְתְּשִׁין דְּמִסְאַבוּתָא** הוא נעכר בנגעים טמאים.

וְדָא הוּא דְאָמַר דְּוֹד מְלָפָא אֲלֵקֵי בְּהַאי, וְאִתְּפְּנֵי מְנִיָּה, דְּכִתְיָב (תהלים פו טז) פְּנָה אֵלַי וְחַנּוּנִי, מֵהוּ פְּנָה אֵלַי, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (במדבר יב ט) וַיִּפֶן אֶהָרָן.

מתוק מדבש

וְדָא הוּא דְאָמַר דְּוֹד מְלָפָא אֲלֵקֵי בְּהַאי (ה"ג סלמ"ו) וזוהו שאמר דוד המלך שהוא עצמו נלקח בצרעת, (כמובא במס' סנהדרין (דף קז ע"א) שדוד נצטרע ששה חדשים), והראיה שאחר כך מצינו וְאִתְּפְּנֵי מְנִיָּה שנתרפא ממנה, דְּכִתְיָב כמו שנאמר פְּנָה אֵלַי וְחַנּוּנִי, ושאל מֵהוּ פְּנָה אֵלַי איך נרמזו כאן שהתפלל להקב"ה ירפאהו מצרעתו, והשיב כְּמָה דְאִתְּ אָמַר כמו שנאמר וַיִּפֶן אֶהָרָן אל מרים והנה מצורעת, הנה מה ויפן דהתם שפנה ונתרפא מצרעתו, אף פנה דהכא הוא שביקש והתפלל להקב"ה שירפאהו מצרעתו, ויחזור ויאיר הארת פניו אליו, מה שנסתלקה ממנו על ידי הצרעת.

כתב בספר חסד לאברהם אזולאי, וזה לשונו:

ודע כי עיקר כוונת הרשב"י ע"ה בחיבור הזהר היה לזה, להיות השכינה הקדושה באפס שפע באין תומך ובאין עוזר לה, ורצה לעשות לה סמך ליחדה בבעלה יחוד מועט על ידי חיבור הזהר, במה שהיה הוא וחבריו עוסקים בסודות התורה, שזהו גורם ליחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי הסוד שהוא סוד ר"ז, בגימטריא או"ר, וגם על ידי החיבור ההוא יהיה ביטול הקליפות, וקלות העונות, והשבתת הקטרוגים, אשר לוהטים בכל עת ובכל שעה נגד מדות הקדושות והשמות הקדושים שהם בסוד השכינה, ונגד בני ישראל, והעוסק בסודות התורה נקרא קלע וחרב ורומח, והם בחינות סודות, כדי להצילם מרעתם על ידי חיבור זה כנזכר, וספר זה עתיד להתגלות בימי מלכא משיחא כדי ליתן סעד לשכינה כנזכר, והנה כל אותן שיזכו אליו יזכו לגאולה, כי העבודה זו המועטת בזמן ההוא היא יותר חשובה מכל אילי נביות שהיה בזמן שהיה בית המקדש קיים, עכ"ל.

הקב"ה רוצה בטהרת המדבר לה"ר

(יז) אָמַר לִיה, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב (ויקרא יג ב) אָדָם פִּי יִהְיֶה כְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְגו', וְהָיָה כְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֹגַע צָרְעַת, אָמַר לִיה, לְהָאֵי בְּעֵי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְדַפְּאָה יְתִיר מִפְּלֵא, דְּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עֲלֵאָה דְּכֻלְהוּ, לָא לִיתִיב הָכִי.

וּבְגִין כֵּן פְּתִיב בְּאָדָם, וְהוּבָא אֶל הַפְּתָן, וּבָא לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְהוּבָא, דְּכָל מֵאֵן דְּחָמֵי לִיה, אֲתַחְתִּיב בֵּיה לְאֶקְרוּבֵי קָמֵי פְּהֵנָא, דְּדִיּוֹקְנָא קִדְשָׁא לָא לִיתִיב הָכִי, וּכְתִיב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה פִּי יִהְיֶה כּוֹ נֹגַע וְגו', אִישׁ אוֹ אִשָּׁה פִּי יִהְיֶה כְּעוֹר בְּשָׂרָם בְּהָרוֹת וְגו', וְלָא כְּתִיב בְּהוּ וְהוּבָא.

מתוק מדבש

"הקב"ה רוצה בטהרת המדבר לה"ר" ומבואר בו כי גם מי שנעשה מצורע בעוונותיו, כגון המדבר לשון הרע, עם כל זאת נקרא בשם "אדם" שהוא תואר חשוב, וזאת להורות שהקב"ה חפץ שימהר וישוב ויטהר, ולא ישאר בטומאתו ונגעו ויפגום בתואר אדם שבו. ומבאר שלכן נאמר "והובא אל הכהן" להורות שאם אינו מתעורר מצד עצמו אז צריכים אחרים לעוררו לתשובה ולהביאו לטהרה.

(מקור המאמר זוהר פרשת תזריע דף מה ע"א, וצנז'ור מתוק מדבש כרך י עמ' תקטז)

אָמַר לִיה עוֹד שָׂאל רַבֵּי יְהוּדָה מְרַבֵּי יִצְחָק, אִי הָכִי אִם כֵּן שְׁשֵׁם "אָדָם" הוּא שֵׁם הַחֲשׁוּב בִּיּוֹתֵר, הָא כְּתִיב, אָדָם פִּי יִהְיֶה כְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְגו', וְהָיָה כְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֹגַע צָרְעַת הֲרֵי שְׁשֵׁם מִי שְׁנַעֲשָׂה מִצְוֹעַת בְּעוֹנוֹתָיו נִקְרָא בְּשֵׁם אָדָם, אָמַר לִיה הַשֵּׁיב לוֹ רַבֵּי יִצְחָק, לְהָאֵי לֹזָה שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם אָדָם אִם נִכְשַׁל בַּחֲטָא (כְּמוֹ נִלְשׁוֹן הַרְע) עַד שְׂבָא עֲלֵיו נֹגַע צָרַעַת, בְּעֵי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְדַפְּאָה יְתִיר מִפְּלֵא רוצה הקב"ה לטהר אותו יותר מהרה משאר בני אדם, דְּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עֲלֵאָה דְּכֻלְהוּ כִּי מִי שְׁהוּא בְּמַדְרַגָּה עֲלִיוֹנָה יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי אָדָם וְנִקְרָא בְּשֵׁם אָדָם, לָא לִיתִיב הָכִי אִין רְאוּי שֵׁיִשֵּׁב כֵּן בְּטוּמְאָתוֹ, וְצִרִיךְ שִׁיּוֹטְהַר בְּהַקְדָּם מִפְּנֵי כְבוֹד שֵׁם אָדָם שְׂבוּ.

ואמר ובגין כן פתיב באדם לכן כתוב במי שיש בו שם אדם והובא אל הפתח, ובא אל הכהן מעצמו לא כתיב, אלא והובא שפירושו דכל מאן דחמי ליה אתחייב ביה לאקרובי קמי פהנא שכל מי שרואה אותו מחויב להביא אותו לפני הכהן, דדיוקנא קדישא לא ליתיב הכי כדי שצולם הקדוש של "אדם" לא יישב בטומאתו, וכתיב, איש או אשה פי יהיה בו נגע וגו', ועוד כתוב איש או אשה פי יהיה בעור בשרם בהרות וגו', ולא כתיב בהו והובא בהם לא כתוב לשון והובא, כי הפגם בהם לא נוגע כל כך בכבוד מלכו של עולם.

